Chulalongkorn University
Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2024

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมขุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ชนัฐฐา วงศ์สุวรรณ
คณะนิติศาสตร์

Follow this and additional works at: https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd

 Part of the Law and Economics Commons

Recommended Citation

วงศ์สุวรรณ, ชนัฐฐา, "มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมขุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย" (2024). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 13042.
https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/13042

This Independent Study is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

(ฉบับสมบูรณ์)

นางสาวชนัฏฐา วงศ์สุวรรณ

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2567

หัวข้อเอกัตศึกษา	มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย
โดย	นางสาวชนัฏฐา วงศ์สุวรรณ
รหัสประจำตัว	668 01040 34
หลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา	กฎหมายธุรกิจทั่วไป
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์
ปีการศึกษา	2567

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์)

บทคัดย่อ

เอกัตศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ในประเทศไทย เนื่องจาก ในประเทศไทยบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่บุหรี่ไฟฟ้ามีการเข้าถึงและเป็นที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก เยาวชน และคนทั่วไป โดยมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นและในอนาคตมีการคาดการณ์ว่าอาจจะเข้ามาแทนที่บุหรี่มวนแบบจุดสูบ ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากวิวัฒนาการที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปตามนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ประกาศให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็น “สินค้าต้องห้าม” ในการนำเข้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2557 แต่ก็มิได้ทำให้ความนิยมในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าลดลงแต่อย่างใด ในทางกลับกัน บุหรี่ไฟฟ้ากลับมามีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยได้มีการควบคุมการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามาหลายปีแล้ว แต่ปัจจุบันยังไม่เป็นที่ประจักษ์ว่าจะควบคุมได้สำเร็จ ดังนั้น การพิจารณาศึกษากฎหมายและมาตรการในการควบคุมกำกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการดำเนินการให้ถูกต้อง ศึกษารายละเอียดในด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ครบถ้วน สมบูรณ์ในทุกมิติ ตั้งแต่ต้นน้ำไปถึงปลายน้ำจะช่วยเป็นกลไกที่จะใช้ควบคุม โดยให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำกับดูแลภายใต้การบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาเอกัตศึกษาฉบับนี้ ทำให้ทราบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าที่แตกต่างกัน และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประเทศไทยจึงควรมีกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเทศไทยควรมีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนและข้อกฎหมายที่ปัจจุบันมีการบังคับอยู่หลายฉบับ โดยเห็นควรจัดให้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายแบบเบ็ดเสร็จ โดยรวมหลักการและมาตรการควบคุมทุกมิติไว้ในกฎหมายฉบับดังกล่าว อาทิ การห้ามการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การโฆษณา การสื่อสารการตลาด การโฆษณาชวนเชื่อ การครอบครอง การสูบ เป็นต้น เพื่อยกระดับการบังคับใช้กฎหมายตลอดจนปิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้เขียนได้รับความเมตตากรุณาจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์ ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาและได้สละเวลาอันมีค่า เพื่อช่วยให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจ ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนเอกัตศึกษาฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คณาจารย์ และคณาจารย์พิเศษ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่กรุณาถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านกฎหมายธุรกิจ รวมทั้งการให้คำแนะนำและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการทำเอกัตศึกษา

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยประสานงานและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ อีกทั้ง ยังช่วยให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดีตลอดการศึกษาในหลักสูตร

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา ครอบครัว และเพื่อนนิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศม.) สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ รุ่นที่ 26 ทุกท่าน ที่ช่วยเหลือ แนะนำ และเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกัตศึกษาฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาหรือนำไปต่อยอดองค์ความรู้ได้ ทั้งนี้ หากเอกัตศึกษาฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

ชนัฏฐา วงศ์สุวรรณ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....

กิตติกรรมประกาศ.....

สารบัญ.....

บทที่ 1 บทนำ..... 1

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 12

1.3 สมมติฐานของการศึกษา 12

1.4 ขอบเขตของการศึกษา 12

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา 13

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 13

บทที่ 2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย 18

2.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย 18

2.1.1 กฎหมายในการควบคุมการนำเข้า 18

2.1.2 กฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายหรือผู้ให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า 21

2.1.3 กฎหมายในการควบคุมผู้สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ 25

2.2 ข้อบกพร่องที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง 27

- สรุปมาตรการทางฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย 30

บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ 31

3.1 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของสหราชอาณาจักร 34

3.2 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของแคนาดา 37

3.3 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของเครือรัฐออสเตรเลีย 40

3.4 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสิงคโปร์ 45

3.5 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสวีเดน 48

3.6 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศโปรตุเกส 48

3.7 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ 49

บทที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย 51

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยกับต่างประเทศ 51

4.2 แนวทางการกำกับดูแลที่เหมาะสมกับประเทศไทย 57

บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ 62

5.1 บทสรุป 62

5.2 ข้อเสนอแนะ 65

บรรณานุกรม 67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บุหรี่ไฟฟ้า (Electronic Cigarette)[1] เป็นอุปกรณ์ที่ออกแบบมาเพื่อใช้สูบ โดยใช้ระบบไฟฟ้าในการทำงาน ซึ่งสร้างความร้อนและละอองไอน้ำ องค์ประกอบหลักของบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วยสารเคมีหลากหลายชนิด เช่น นิโคติน, โพรไพลีนไกลคอล (ช่วยสร้างละอองไอน้ำ), กลีเซอรีน (เพิ่มความชื้น) และสารแต่งกลิ่นรสบุหรี่ไฟฟ้า มีจุดเด่นแตกต่างจากบุหรี่มวนทั่วไป เนื่องจากการสูบนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดควันจากกระบวนการเผาไหม้ของใบยาสูบ

โดยส่วนประกอบของอุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ไฟฟ้าอาจมีรูปร่าง หรือลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่ไม่ว่าจะอยู่ในรูปลักษณะใด บุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิดจะมีส่วนประกอบของอุปกรณ์ที่เหมือนกัน ได้แก่

1. แบตเตอรี่ เป็นแหล่งพลังงานหลักที่จ่ายไฟให้อุปกรณ์เพื่อสร้างความร้อน ขนาดและความจุของแบตเตอรี่อาจแตกต่างกันตามรุ่นและดีไซน์ โดยปกติแบตเตอรี่จะมีความยาวประมาณ 55 - 80 มิลลิเมตร เพื่อให้เหมาะสมกับอุปกรณ์ โดยแบตเตอรี่จะมีหน้าที่ในการจ่ายพลังงานให้ระบบทำงาน รวมถึงมีหลอดไฟ LED ที่แสดงสถานะและระดับพลังงาน ผู้ใช้สามารถทราบได้ว่าต้องชาร์จแบตเตอรี่เมื่อพลังงานใกล้หมด ระบบชาร์จมีทั้งแบบอัตโนมัติและควบคุมด้วยมือ เพื่อให้ใช้งานได้ต่อเนื่อง ผู้ใช้ควรชาร์จแบตเตอรี่ให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากความถี่ในการใช้งาน การดูแลแบตเตอรี่ที่ดีจะช่วยให้อุปกรณ์ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างประสบการณ์ที่ดีในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้นแบตเตอรี่จึงเป็นส่วนสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

2. อะตอมไมเซอร์ (Atomizer) เป็นส่วนสำคัญที่ทำหน้าที่สร้างไอและความร้อนในบุหรี่ไฟฟ้า โดยตั้งอยู่บริเวณกลางอุปกรณ์ หน้าที่หลักของอะตอมไมเซอร์ คือ เปลี่ยนน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าให้กลายเป็นไอระเหยหรือละอองไอน้ำ โดยใช้ความร้อนจากขดลวดอิเล็กทรอนิกส์ที่ติดตั้งอยู่ภายใน

---

[1] บุหรี่ไฟฟ้าเรื่องที่ควรรู้และระวังก่อนตัดสินใจสูบ (ออนไลน์)
สืบค้นจาก https://www.pobpad.com/รู้ก่อนใช้บุหรี่ไฟฟ้า (กรกฎาคม 2567)

การทำงานของอะตอมไมเซอร์นั้นจะมีกระบวนการสร้างไอ โดยน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจะถูกส่งมาจากตลับบรรจุและเข้าสู่อะตอมไมเซอร์ จากนั้นขดลวดภายในจะได้รับพลังงานจากแบตเตอรี่และสร้างความร้อน น้ำยาที่ได้รับความร้อนจะระเหยกลายเป็นละอองไอน้ำ และถูกส่งต่อไปยังส่วนปากดูดเพื่อให้ผู้ใช้สูบ มีส่วนประกอบสำคัญ คือ ขดลวดอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำหน้าที่สร้างความร้อนและแผงวงจรไมโครชิปที่ควบคุมการทำงานและอุณหภูมิ เพื่อให้ความร้อนมีความสม่ำเสมอและป้องกันความเสียหายต่อน้ำยา อะตอมไมเซอร์นั้นถูกออกแบบมาเพื่อควบคุมความร้อนอย่างเหมาะสม ป้องกันการเสื่อมสภาพของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า และหลีกเลี่ยงการเผาไหม้ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของไอระเหย

อะตอมไมเซอร์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์การสูบที่สมจริง ช่วยให้ไอระเหยมีคุณภาพสูงและปราศจากการไหม้หรือกลิ่นไม่พึงประสงค์ การทำงานที่มีประสิทธิภาพของอะตอมไมเซอร์จึงเป็นหัวใจสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า

3. แท็งก์หรือคาร์ทริดจ์ (Tank/Cartridge) เป็นส่วนประกอบสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้าที่ทำหน้าที่เก็บน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเตรียมส่งไปยังอะตอมไมเซอร์ ซึ่งจะเปลี่ยนน้ำยาให้กลายเป็นไอระเหย โดยส่วนนี้มักได้รับการออกแบบเพื่อเพิ่มความสะดวกในการเติมน้ำยาและเพื่อให้การทำงานร่วมกับส่วนอื่นของอุปกรณ์มีประสิทธิภาพสูงสุด คุณสมบัติและการทำงานของแท็งก์หรือคาร์ทริดจ์นั้น คือ ทำหน้าที่เป็นที่เก็บน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งจะถูกป้อนเข้าสู่ระบบทำความร้อน โดยมักมีช่องสำหรับเติมน้ำยา

การออกแบบนั้นจะช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเปิดปิดได้ง่าย มีฝาที่ออกแบบมาเพื่อให้เติมน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าได้สะดวกและลดการหกเลอะ และมีโครงสร้างที่เชื่อมต่อกับส่วนปากดูดการออกแบบแท็งก์ มักเน้นให้สามารถทำงานสอดคล้องกับอะตอมไมเซอร์และปากดูด เพื่อให้ผู้ใช้งานได้รับประสบการณ์การสูบที่สมบูรณ์และต่อเนื่อง แท็งก์หรือคาร์ทริดจ์ไม่ได้เป็นเพียงส่วนเก็บน้ำยาเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าโดยรวม การออกแบบและการดูแลรักษาแท็งก์อย่างเหมาะสมมีผลต่อคุณภาพของไอระเหยและประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้

4. คอยล์ (Coil) เป็นส่วนประกอบสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า ที่ทำหน้าที่สร้างความร้อนเพื่อเปลี่ยนน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าให้กลายเป็นไอระเหย โดยน้ำยาจะถูกส่งผ่านแท็งก์หรือพ็อด (Pod) เข้ามาสัมผัสกับคอยล์ซึ่งมีอุณหภูมิสูงพอที่จะทำให้น้ำยาเกิดการระเหย คอยล์มักทำจากวัสดุที่มีคุณสมบัตินำ

ไฟฟ้าสูง เช่น ลวดต้านหนีบ (Nichrome) มีความต้านทานไฟฟ้าที่ดีและร้อนเร็วหรือสแตนเลสเซล (Stainless Steel) ที่ทนทานต่อความร้อนและรองรับการใช้งานแบบอุณหภูมิควบคุม

การทำงานของคอยล์นั้น เมื่อมีไฟฟ้าไหลผ่านคอยล์ จะทำให้เกิดความร้อน น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจะไหลมาติดกับคอยล์และระเหยกลายเป็นไอที่สามารถสูบได้ คอยล์ถูกออกแบบให้มีรูปร่างและรูปแบบที่หลากหลาย เช่น คอยล์เดี่ยว คอยล์คู่ หรือคอยล์แบบตาข่าย เพื่อสร้างไอระเหยในลักษณะและรสชาติที่แตกต่างกันตามความต้องการของผู้ใช้งาน มีอายุการใช้งานที่จำกัด โดยทั่วไปสามารถใช้งานได้ตั้งแต่หลายวันจนถึงหลายสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความถี่ในการใช้งาน ประเภทน้ำยาที่ใช้และการดูแลรักษา

คอยล์เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประสบการณ์การสูบ หากคอยล์เสื่อมสภาพหรือใช้งานเกินอายุ อาจทำให้เกิดรสชาติที่ผิดเพี้ยนหรือไอระเหยที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้น การเลือกและดูแลรักษาคอยล์ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการใช้งานบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ปากสูบ (Mouthpiece) เป็นส่วนที่ผู้ใช้งานใช้ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นส่วนที่ถูกออกแบบมา เพื่อให้สะดวกและสบายต่อการสูบ โดยปากสูบมักถูกสร้างให้มีรูปทรงที่พอดีกับปากและปากเรียวของผู้ใช้งาน เพื่อให้สามารถสูบไอได้อย่างสะดวกสบาย ปากสูบมักถูกทำจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น พลาสติกที่ไร้พิษ ซึ่งมักจะมีความร้อนเมื่อสัมผัสกับริมฝีปาก และมักจะมีการออกแบบให้มีรูปร่างที่สามารถใช้งานได้อย่างสะดวก เช่น มีความยาว พอดีกับปาก และมักจะมีความนุ่มหรือระดับความทนทานที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถสูบไอได้อย่างสะดวกและสบายใจได้ นอกจากนี้ ปากสูบยังมีบทบาทในการควบคุมการไหลของไอ โดยปากสูบอาจมีลักษณะที่ช่วย ลดการไหลของควันออกมานอกไปด้วยการออกแบบให้มีรูปร่างที่ทำให้มีการไหลของอากาศออกมาตรงไปตาม ทางที่ถูกออกแบบไว้ นอกจากนี้ ปากสูบยังมักจะมีการออกแบบเพื่อให้มีลักษณะที่สวยงาม และเข้ากับรูปลักษณ์ ของอุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าให้เหมาะสม

นอกจากตัวอุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าแล้ว ยังมีส่วนประกอบที่สำคัญอีกอย่างได้แก่ น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (E-Juice หรือ E-Liquid) [2] เป็นส่วนสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้าที่ทำให้เกิดไอระเหยเมื่อถูกทำความร้อน ซึ่งน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า มีดังนี้

---

[2] ข้อมูลวิชาการ เรื่อง ส่วนประกอบในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (ออนไลน์) สืบค้นจาก https://www.khamlo.go.th/attachments/article/509/a45-7.pdf (สิงหาคม 2567)

5.1 น้ำ (Water) ในบุหรี่ไฟฟ้ามักจะเป็นส่วนประกอบที่ไม่ได้รับความสนใจมากเท่ากับสารอื่น ๆ ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ในส่วนของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า น้ำมักถูกใช้เป็นส่วนผสมเพื่อช่วยให้น้ำยามีความเป็นเหล็กได้ดีขึ้น และช่วยทำให้การสร้างไอเป็นไอที่ละเอียดและเนียนมากยิ่งขึ้น น้ำมักถูกใช้เป็นส่วนผสมในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเนื่องจากมีคุณสมบัติที่มั่นคงและปลอดภัย ไม่มีส่วนกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภค เพราะน้ำเป็นสารที่ไม่มีกลิ่น ไม่มีรสชาติ และไม่มีสี ซึ่งทำให้มักถูกใช้เป็นตัวทำละลายสารอื่น ๆ ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ การใช้น้ำในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้ายังช่วยลดความหนืดของน้ำยา ทำให้การสร้างไอเป็นไอ ที่ละเอียดและเนียนมากยิ่งขึ้น และช่วยลดการกระตุ้นให้กับคอหรือทางเดินหายใจของผู้บริโภคลงด้วย

5.2 โพรไพลีนไกลคอล (Propylene Glycol - PG) เป็นสารประกอบสำคัญในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี และมีรสฝาดหวานเล็กน้อย คุณสมบัติของโพรไพลีนไกลคอล ทำให้เหมาะสำหรับการสร้างไอระเหย จึงถูกนำมาใช้ในผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นของเหลวใส ไม่มีสี มีความหนืดปานกลาง ทนต่อความร้อนและอุณหภูมิที่หลากหลาย โพรไพลีนไกลคอล เป็นสารสังเคราะห์ที่ถูกนำมาใช้ในหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ครีมบำรุงผิว น้ำยาบ้วนปาก ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร เช่น ใช้เป็นตัวทำละลายและสารเติมแต่งในอาหาร ในอุตสาหกรรมเคมี เช่น ใช้ในสารป้องกันการแข็งตัวในระบบน้ำประปา เป็นต้น สำหรับบทบาทในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า คือ เป็นตัวทำละลายที่ช่วยละลายสารต่าง ๆ ในน้ำยา เช่น นิโคตินและสารแต่งกลิ่นรส โพรไพลีนไกลคอลถือเป็นส่วนประกอบหลักที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งในด้านการสร้างไอที่นุ่มนวลและการปรับปรุงคุณภาพโดยรวม ซึ่งช่วยเพิ่มประสบการณ์การใช้งานของผู้สูบอย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 กลีเซอรีน (Glycerin) ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า มีบทบาทสำคัญในการสร้างไอระเหยในระหว่างการสูบ โดยทั่วไปกลีเซอรีนที่ใช้ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นกลีเซอรีนจากพืช (Vegetable Glycerin) ซึ่งมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการใช้งานในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า กลีเซอรีนมีคุณสมบัติเป็นของเหลวที่ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น มีความหนืดและมีรสหวานเล็กน้อย และมักถูกใช้เป็นได้ทั้งสารตั้งต้นและสารเติมแต่งในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า เมื่อนำมาใช้งานกับอุณหภูมิและความดันที่เหมาะสม กลีเซอรีนจะช่วยให้น้ำยามีลักษณะไอที่ละเอียดและเนียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ กลีเซอรีนยังมีคุณสมบัติที่มีประโยชน์ต่อผิวหนัง เนื่องจากมันมีความสามารถใน การรักษาความชุ่มชื้นของผิว และมักถูกใช้ในผลิตภัณฑ์

ดูแลผิวหนัง เช่น ครีมทาหน้า และสบู่ อีกทั้ง ยังใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์สุขภาพอื่น ๆ ที่มีลักษณะหล่อลื่นที่ช่วยปกป้องผิวไม่ให้แห้งและ รักษาความชุ่มชื้นของผิวได้

5.4 นิโคติน[3] (Nicotine) เป็นสารที่พบอยู่ในบุหรี่ไฟฟ้าและเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อร่างกายของผู้ใช้ นิโคตินมีอิทธิพลทางประสาทที่ทำให้ผู้ใช้รู้สึกถึงความเร็วและเพลิดเพลิน โดยธรรมชาติแล้วมันเป็นสารที่มีความพิเศษในการสร้างความติดใจ และผู้ใช้บางครั้งอาจพบว่ามันทำให้รู้สึกสบายหรือผ่อนคลาย นิโคตินมีผลกระทบต่อร่างกายอย่างหลากหลาย ซึ่งรวมถึงการกระตุ้นระบบประสาทกล้ามเนื้อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลต่อการปลดปล่อยฮอร์โมนและสารสื่อประสาทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของความสุข นิโคตินยังสามารถเพิ่มความสนใจและความจำ แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น เพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งการใช้นิโคตินในปริมาณมากอาจเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะหัวใจวายได้ นอกจากนี้ การเสพติดนิโคตินยังเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้ยากที่จะเลิกใช้ การเลิกใช้นิโคติน อาจทำให้เกิดอาการขาดหรืออาการสะอาด ซึ่งสามารถก่อให้เกิดอาการวิตกกังวล อารมณ์เสีย หรือความรู้สึกขาดแคลน ในบางกรณีอาจทำให้เกิดอาการถอนที่รุนแรงและต้องการการรักษาเสริม เช่น การใช้ยาช่วยในการเลิกสูบ หรือการรักษาสารพิษที่เป็นผลจากการใช้นิโคติน

5.5 สารหอมระเหย (Flavorings) สารหอมระเหยในบุหรี่ไฟฟ้าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ที่มอบรสชาติและกลิ่นหอมให้กับน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า สารหอมระเหยเป็นส่วนที่ทำให้น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้ามีรสชาติและกลิ่นหอมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับประสบการณ์การสูบที่มีความพึงพอใจ สารหอมระเหยส่วนใหญ่ที่ใช้ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสารที่มีรสชาติและกลิ่นหอมต่าง ๆ อย่าง ผลไม้ เช่น สตรอเบอร์รี่ มะม่วง และกล้วย นอกจากนี้ ยังมีสารที่มีลักษณะหอมเข้ม เช่น ช็อกโกแลต คอล่า และคาเรมเมล นอกจากนี้ ยังมีสารหอมระเหยที่มาจากสมุนไพร เช่น มินท์ และผัก และยังมีตัวเลือกสารหอมระเหยที่ทำมาจากผสมของหลายสารเคมีเพื่อสร้างรสชาติและกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้าเป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกลุ่มเยาวชนซึ่งมีแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากยิ่งขึ้น บุหรี่ไฟฟ้าประกอบ

---

[3] นิโคติน (Nicotine) (ออนไลน์) สืบค้นจาก https://narcotic.fda.moph.go.th/information-about-drugs/nicotine (สิงหาคม 2567)

ไปด้วยสารนิโคตินเป็นสารเคมี หลักที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดนี้ และยังเป็นสารเคมีอันตรายชนิดหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ มีฤทธิ์ต่อระบบ ประสาท หากเสพในปริมาณต่ำจะกระตุ้นระบบประสาท ทำให้ผู้สูบมีความสุข แต่หากเสพในปริมาณสูงจะส่งผล กระทบต่อระบบประสาทที่ควบคุมการทำงานของฮอร์โมนในร่างกาย เมื่อมีการเสพมาก ๆ ร่างกายจะเกิดความ คุ้นชินส่งผลให้มีอาการดื้อนิโคตินกระตุ้นให้เกิดการเสพในปริมาณที่มากขึ้น และกลายเป็นการเสพติด เช่นเดียวกับการสูบบุหรี่มวน ซึ่งทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกล้วนตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดต่อสุขภาพของผู้บริโภค และเมื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องและโทษจากบุหรี่ไฟฟ้า จะพบว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีข้อกังวลด้านสุขภาพหลายประการ แม้ว่าจะถูกโฆษณาว่าเป็นทางเลือกที่ปลอดภัยกว่าบุหรี่มวน แต่งานวิจัยทางการแพทย์ยังคงชี้ว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพในหลายมิติ ดังนี้ เช่น ปอดและระบบทางเดินหายใจ โดยเกิดจากไอจากบุหรี่ไฟฟ้ามักมีสารเคมี เช่น โพรไพลีนไกลคอล และกลีเซอรีน ซึ่งอาจทำให้เกิดการระคายเคืองในทางเดินหายใจ การใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นเวลานานอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคปอดอักเสบที่เรียกว่า EVALI (E-cigarette or Vaping product use-associated Lung Injury) และโรคปอดเรื้อรังอื่น ๆ , การเสพติดนิโคติน, สารเคมีที่เป็นอันตราย : ไอจากบุหรี่ไฟฟ้าอาจมีสารเคมีอันตราย เช่น ฟอร์มาลดีไฮด์ อะซิทัลดีไฮด์ และโลหะหนักที่สามารถสะสมในร่างกายและมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งและโรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสารพิษ , ผลกระทบต่อหัวใจและหลอดเลือด นิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้ากระตุ้นการเต้นของหัวใจและเพิ่มความดันโลหิต ซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคหัวใจและหลอดเลือดได้เมื่อใช้อย่างต่อเนื่อง และผลกระทบต่อสุขภาพจิต เนื่องจากนิโคตินมีผลต่อสมอง การใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นเวลานานอาจส่งผลต่อความเครียด วิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าได้ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น

สำหรับประเทศไทยนั้น สถิติการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศนั้น จากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของประชากร อายุ 15 ขึ้นไป ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นครั้งแรกของการสำรวจฯ พบว่า ประชากรไทยมีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 0.10 (48,336 คน) ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า” ทำให้การสำรวจฯ เมื่อปี พ.ศ. 2560 พบว่า

อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าลดลงเป็นร้อยละ 0.02 (11,097 คน) แต่ในปี พ.ศ. 2564 อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้ากลับสูงขึ้นเป็นร้อยละ 0.14 (78,742 คน) ซึ่งเพิ่มขึ้น 7 เท่า (ตารางที่ 1)[4]

ตารางที่ 1 อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ) และจำนวน (คน) ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า (95% ของจำนวนต่ำสุด – สูงสุด)

ปีสำรวจ (พ.ศ.)	อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ)	จำนวน (คน) (ช่วงความเชื่อมั่น 95%: ต่ำสุด, สูงสุด)
2557	0.10	48,336 คน (95%CI: 21,543, 75,128)
2560	0.02	11,097 คน (95%CI: 1,892, 20,302)
2564	0.14	78,742 คน (95%CI: 63,041, 94,444)

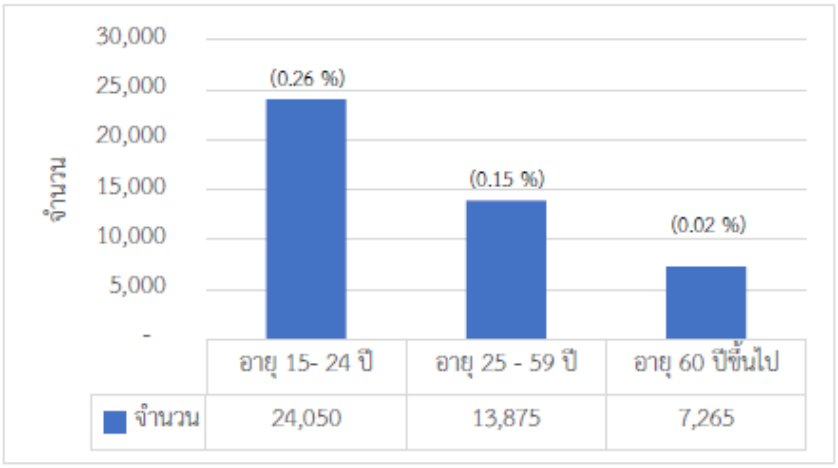
- จากผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2564 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเพศหญิง 13 เท่า โดยมีจำนวน 71,486 คน (ร้อยละ 0.26) และ 7,256 คน (ร้อยละ 0.02) ตามลำดับ (แผนภาพที่ 1)

แผนภาพที่ 1 จำนวนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามเพศ

[4] ข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์) หน้า 5 https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1589020240719032342.pdf (สิงหาคม 2567)

- จากผลการสำรวจในปี พ.ศ. 2564 เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า อายุ 15 – 24 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 0.26 (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 จำนวนและร้อยละการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2564 จำแนกตามกลุ่มอายุ

นอกจากนี้ ยังมีอีก 2 แหล่งข้อมูล ที่มีกระบวนการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานเชิงวิชาการเช่นเดียวกับการดำเนินงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่สามารถอ้างอิงผลสำรวจกลับไปสู่ประชากรไทยได้และมีผลสำรวจการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้

1. การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2562 - 2563(5) โดยมีขนาดตัวอย่างอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 22,698 คน ใน 20 จังหวัด และเมื่อคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักเพื่อประมาณค่าข้อมูล พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าปัจจุบันหรือในรอบ 30 วันที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 1.0 โดยเพศชายสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 1.9 และ 0.3 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มอายุ 15 – 29 ปี สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 3.6 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 30 – 44 ปี และ 45 – 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.7 และ 0.2 ตามลำดับ

2. การสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ ปี พ.ศ. 2565 ภายใต้โครงการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปลอดบุหรี่ของมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (ฐานข้อมูล อปท.)(6) โดยมีขนาดตัวอย่างอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 85,887 คน ใน 32 จังหวัด และเมื่อคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักเพื่อประมาณค่าข้อมูล พบว่า อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 1.21 (95%CI: 1.13, 1.30)

หรือ 709,677 คน โดยเพศชายสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเพศหญิง และกลุ่มอายุ 20 -24 ปี มีการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงที่สุด (ตารางที่ 2)[5]

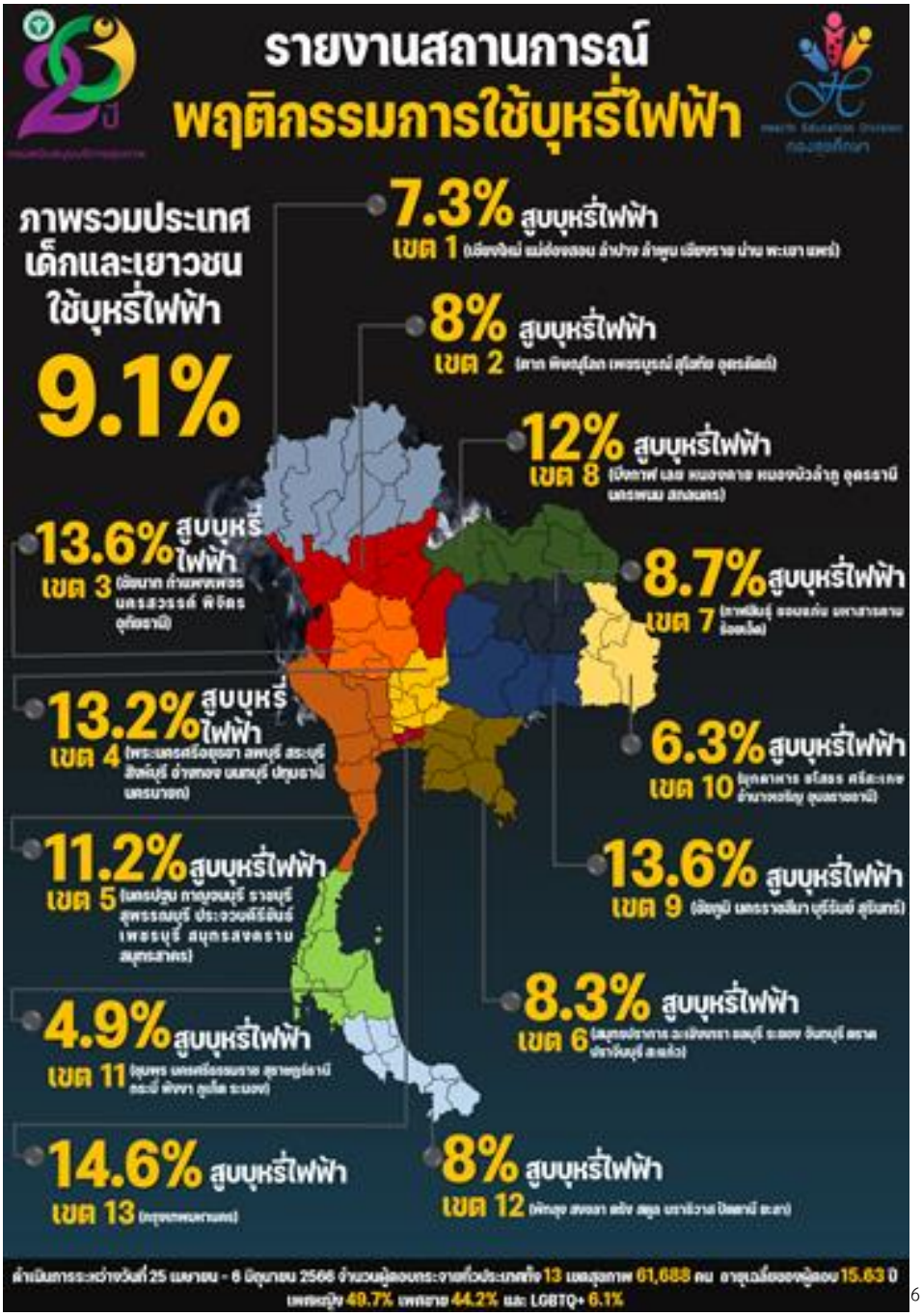
ตารางที่ 2 อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ร้อยละ) และจำนวน (คน) ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า จากฐานข้อมูล อปท. ปี พ.ศ. 2565 ของมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

ตัวแปร	ร้อยละ	จำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า (คน)
รวม	**1.21%**	**709,677**
จำแนกตามเพศ		
ชาย	2.38%	666,169
หญิง	0.14%	43,508
จำแนกตามกลุ่มอายุ		
15-19	1.84%	80,093
20-24	3.77%	189,460
25-39	2.30%	345,049
40-59	0.40%	84,973
60+	0.08%	10,102

หมายเหตุ : ประมาณค่าประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยถ่วงน้ำหนักจากฐานประชากรปี พ.ศ. 2565 จำนวนทั้งสิ้น 58,626,702 คน

[5] ข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์) หน้า 6 https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1589020240719032342.pdf (สิงหาคม 2567)

นอกจากนั้นกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ โดยกองสุขศึกษาได้สำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนไทย โดยดำเนินการร่วมกับภาคีเครือข่ายระดับประเทศและระดับพื้นที่ ระหว่างวันที่ 25 เมษายน 2566 – 6 มิถุนายน 2566 ผลการสำรวจ ดังนี้

[6]

[6] สบส. สำรวจพฤติกรรมเยาวชนไทยสูบบุหรี่ไฟฟ้า เหตุเพื่อนชวนถึง 92.2%
สืบค้นจาก (http://www.hfocus.org/content/2023/06/27921) (สิงหาคม 2567)

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในภาพรวมของกฎหมายไทยนั้น พบว่า ยังไม่มีกฎหมายรองรับหรือมาตรการรับมือกับการบริโภคและการนำเข้าจากต่างประเทศ จึงส่งผลให้การครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และพบว่า มีการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อออนไลน์จำนวนมาก อีกทั้ง มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้น มีความเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายหลายฉบับ แต่ในทางการบังคับใช้กฎหมายนั้น ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการนำเข้า การควบคุมการจำหน่ายหรือให้บริการ นอกจากนั้น การตีความกฎหมายในแต่ละบทบัญญัติที่ยังอาจขาดความชัดเจน ไม่สอดคล้อง เป็นหมวดหมู่เดียวกัน มีความบกพร่องของบทบัญญัติ ที่ปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการพกพา ครอบครอง หรือการใช้บุหรี่ไฟฟ้าโดยชัดแจ้ง จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาการความสับสนนำมาซึ่งการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินความถูกผิดของพฤติการณ์ต่าง ๆ แทนการใช้ตัวบทกฎหมายในการกำหนดความผิดเป็นหลัก รวมถึงไปการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องแก่ประชาชนอีกด้วย

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่า หากรัฐไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการควบคุมเรื่องดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อความเสียหายในเชิงเศรษฐกิจในวงกว้างยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนที่ต้องมีการพัฒนาอวัยวะและร่างการให้สมบูรณ์เพื่อเป็นกำลังของชาติในอนาคต เนื่องจากนิโคตินที่อยู่ในบุหรี่ไฟฟ้านอกจากเป็นสารเสพติดแล้วยังเป็นสารเคมีที่สามารถดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด ทำให้เกิดการระคายเคืองและร่างกายมีปฏิกิริยาต่อต้าน เกิดการอักเสบของเส้นเลือดและเกิดการอุดตัน ส่งผลให้ อวัยวะต่าง ๆ ขาดเลือดหย่อนสมรรถภาพในการทำงานและเกิดโรคต่าง ๆ ตามมา ซึ่งหากไม่มีการควบคุมจะทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณด้านสาธารณสุขในการรักษาพยาบาลกับกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าดังกล่าว ซึ่งหากประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนเพียงพอ ก็จะเป็นการช่วยป้องกันทำให้รัฐไม่ต้องสูญเสียงบประมาณด้าน สาธารณสุขในเรื่องดังกล่าวโดยใช่เหตุ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(1) เพื่อทราบถึงแนวคิด นโยบายของรัฐในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

(2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย และเปรียบเทียบกับมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

(3) เพื่อระบุปัญหาความไม่เหมาะสมและความไม่ชัดเจนของกฎหมายไทยและผลกระทบที่เกิดขึ้น

(4) เพื่อเสนอแนะแนวที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไข บทบัญญัติของกฎหมาย ให้มีความชัดเจน เป็นหมวดหมู่ เหมาะสมกับบริบทสำหรับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยในปัจจุบัน ยังมีความไม่ชัดเจนเพียงพอ ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการบังคับใช้ ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจน และเป็นหมวดหมู่ โดยเห็นควรจัดให้มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายแบบเบ็ดเสร็จ โดยรวมหลักการและมาตรการควบคุมทุกมิติไว้ในกฎหมายฉบับ ดังกล่าว อาทิ การห้ามการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การโฆษณา การสื่อสารการตลาด การโฆษณาชวนเชื่อ การครอบครอง การสูบ เป็นต้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษามาตรการทางกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย ได้แก่ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามา ในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2557) และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนาผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 , คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 , พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

นอกจากนั้น เพื่อประกอบการวิเคราะห์ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายของไทยดังกล่าว ผู้เขียนได้ ศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวกับกรณีศึกษาการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ความเหมาะสม และเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเอกัตศึกษาฉบับนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ประกอบด้วยประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2557) และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 รวมตลอดถึงตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

(1) ทำให้ทราบถึงแนวคิด นโยบายของรัฐในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

(2) เข้าใจมาตรการทางกฎหมายมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

(3) ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

(4) สามารถระบุปัญหาความไม่เหมาะสมและไม่ความไม่ชัดเจนของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

(5) ได้แนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงแก้ไขหรือบทบัญญัติของกฎหมาย ให้มีความชัดเจนเป็นหมวดหมู่ และเหมาะสมสำหรับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ปัจจุบันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยยังไม่มีการกำกับดูแลด้วยกฎหมายหรือมาตรฐานที่ชัดเจนเหมือนกับบุหรี่ทั่วไป การนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย และยังขาดการควบคุมที่เข้มงวด โดยเฉพาะในกรณีของการขายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ครอบคลุมการควบคุมการขายหรือการใช้งานบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับกฎระเบียบที่มีอยู่ในขณะนี้มักเป็นเพียงข้อห้ามทั่วไป โดยไม่มีมาตรฐานหรือแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการใช้งาน

ความไม่ชัดเจนดังกล่าวนำไปสู่ความสับสนและความไม่แน่นอนในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การควบคุมการจำหน่ายอย่างเคร่งครัด หรือการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับสถานที่และวิธีการจำหน่ายให้ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินการในประเด็นนี้ยังคงเป็นเรื่องท้าทายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาสถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย จะเห็นได้ว่า สังคมไทยแบ่งมุมมองออกเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน กล่าวคือ ฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่ต่อต้านการทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย โดยฝ่ายสนับสนุนส่วนใหญ่จะประกอบด้วยหน่วยงานในภาครัฐ โดยเฉพาะในแวดวงการแพทย์และสาธารณสุข เช่น กระทรวงสาธารณสุข แพทยสภา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

ในทางกลับกัน ฝ่ายที่คัดค้านประกอบด้วยเครือข่ายภาคประชาชน เช่น กลุ่มลาขาดควันยาสูบ (ECST)[7] และเพจเฟซบุ๊ก “บุหรี่ไฟฟ้าคืออะไร”[8] กลุ่มเหล่านี้ได้เรียกร้องให้รัฐบาลพิจารณาและยอมรับบุหรี่ไฟฟ้าให้เป็นสินค้าถูกกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดมาตรการควบคุมที่เหมาะสมเช่นเดียวกับที่ใช้กับบุหรี่มวน เพื่อสร้างความชัดเจนและลดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบัน

---

[7] กลุ่มลาขาดควันยาสูบเรียกร้องให้ 'บุหรี่ไฟฟ้า' เป็นสินค้าควบคุมตามกฎหมาย
สืบค้นจาก https://prachatai.com/journal/2019/05/82543 (กันยายน 2567)

[8] Ecst บุหรี่ไฟฟ้าคืออะไร
สืบค้นจาก https://www.facebook.com/endsthailand/(กันยายน 2567)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสถานการณ์ตั้งแต่ปี 2557 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลเริ่มใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าแล้ว จะพบว่า ฝ่ายผู้มีอำนาจทางการเมืองมีแนวโน้มสนับสนุนความคิดที่ให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมายมากกว่า สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจน ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2565 เมื่อพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการห้ามนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย โดยกำชับให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เหตุผลของการคงมาตรการห้ามดังกล่าวให้ประชาชนทราบ[9]

ในทิศทางเดียวกัน นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ยังได้แสดงจุดยืนชัดเจนผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยไม่สนับสนุนให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย[10] ทั้งนี้ การดำเนินนโยบายและจุดยืนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างผู้มีอำนาจทางการเมืองและหน่วยงานที่สนับสนุนการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเคร่งครัดในประเทศไทย

นอกจากนี้ การที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน ตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO FCTC)[11] ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2548 ได้ส่งผลให้รัฐบาลไทยพยายามดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีในอนุสัญญา

---

[9] นายกแพทยสภาเผย พล.อ.ประยุทธ์ คงกฎหมายแบบบุหรี่ไฟฟ้า (ออนไลน์)
สืบค้นจาก https://workpointtoday.com/electronic08/ (กันยายน 2567)

[10] “อนุทิน” ประกาศชัด! ไม่เอา ทั้งบุหรี่มวน และไฟฟ้า ไม่สนับสนุน (ออนไลน์)
สืบค้นจาก https://www.hfocus.org/content/2024/05/30662 (กันยายน 2567)

[11] WHO Framework Convention on Tobacco Control : WHO FCTC หรือที่เรียกเป็นภาษาไทยว่า กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบ ค.ศ. 2003 (พ.ศ.2546) จัดเป็น สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ด้านสุขภาพฉบับแรกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization – WHO) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประชากรโลกให้ปลอดภัยจากภัย ร้ายของการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบ กล่าวได้ว่ากรอบอนุสัญญาฯ นี้เป็นกลไกทางกฎหมายระหว่างประเทศต่าง ๆ ในการสกัดกั้นมิให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแพร่กระจายไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสู่ประเทศกำลังพัฒนาและหยุดยั้งการเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่

ดังกล่าว โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อคุ้มครองประชาชนจากผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคยาสูบและการสูดดมควันยาสูบ รวมถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าทุกรูปแบบ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ยังสนับสนุนให้ประเทศไทยรักษามาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภทอย่างเข้มงวด โดยในเดือนมิถุนายน 2566 หัวหน้าสำนักเลขาธิการกรอบอนุสัญญา WHO FCTC ดร. อาเดรียนา บลังโก มาร์กีโซ (Dr. Adriana Blanco Marquizo)[12] พร้อมคณะ ได้ประชุมร่วมกับผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุขของไทย เพื่อประเมินความจำเป็นในการดำเนินมาตรการควบคุมการบริโภคยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า นอกจากนี้ ยังได้ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคและระดับโลกด้านการควบคุมยาสูบ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการรักษาความเข้มงวดในมาตรการดังกล่าวต่อไป

จากเหตุการณ์ที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ประกอบกับการได้รับแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในแวดวงทางการแพทย์และองค์การระหว่างประเทศอย่าง WHO รวมถึงการให้สัตยาบันตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก จึงทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่ได้รับอิทธิพลให้ใช้แนวนโยบายในเชิงต่อต้านผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าและกำหนดให้เป็นสินค้าดังกล่าวผิดกฎหมาย

ดังนั้น รัฐบาลภายใต้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็น “สินค้าต้องห้าม”[13] สำหรับการนำเข้าและส่งออกตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2557 ซึ่งนับเป็นมาตรการทางกฎหมายแรกของประเทศไทยในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า หลังจากนั้น รัฐบาลได้ออกกฎหมายและมาตรการเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเพื่อจัดการและควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในบริบทต่าง ๆ

---

[12] แพทย์หญิง เอเดรียนา บลังโก มาร์กีโซ (Dr. Adriana Blanco Marquizo) หัวหน้าสำนักเลขาธิการกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก (WHO Framework Convention on Tobacco Control : WHO FCTC) เป็นผู้ประเมินความจำเป็น (Needs Assessment) ในการดำเนินการให้ประเทศไทยดำเนินการตามกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ทั้งการทบทวนกฎหมาย ยุทธศาสตร์ นโยบาย มาตรการควบคุมยาสูบของไทยโดยเฉพาะประเด็นเรื่องบุหรี่ไฟฟ้า ให้ดำเนินตามกรอบอนุสัญญาฉบับนี้เป็นที่ประจักษ์ และเป็นผู้นำในการควบคุมยาสูบทั้งระดับภูมิภาคและระดับโลก

[13] ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 131 ตอนพิเศษ 268 ง (26 ธันวาคม 2557) : น.1.

หนึ่งในมาตรการที่สำคัญคือ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558[14] ซึ่งระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาบุหรี่ไฟฟ้าในลักษณะใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์ รวมถึงการชักชวนหรือเสนอสินค้าดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ระบุชัดเจนว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ไม่สามารถนำเข้ามาในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย

ยิ่งไปกว่านั้น พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560[15] ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อควบคุมการขาย การประชาสัมพันธ์ และการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ยังได้ขยายความหมายของคำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ”[16] ให้ครอบคลุมถึงบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อให้กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้กับผลิตภัณฑ์เหล่านี้โดยตรง ถือเป็นการวางรากฐานทางกฎหมายที่ชัดเจนในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

นอกจากการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าแล้ว ภาครัฐยังดำเนินการรณรงค์และสร้างความตระหนักแก่ประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมถึงการจัดงานสัมมนาวิชาการที่เกี่ยวข้อง ความพยายามดังกล่าวเป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานอิสระ และภาคีเครือข่ายที่มีจุดยืนสนับสนุนให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมายต่อไป

---

[14] คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนพิเศษ 39 ง (18 กุมภาพันธ์ 2558) : น.28.

[15] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ 2560, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 39 ก (5 เมษายน 2560) : น.27.

[16] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ 2560, มาตรา 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 39 ก (5 เมษายน 2560) : น.27.

ตัวอย่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)[17] ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)[18] มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และสมาพันธ์เครือข่ายแห่งชาติเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ หน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันกิจกรรมสร้างความตระหนัก เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน เพื่อเน้นย้ำถึงผลกระทบด้านสุขภาพและสังคมของบุหรี่ไฟฟ้า

2.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็นแนวทางสำคัญต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1.1 กฎหมายในการควบคุมการนำเข้า

ในปัจจุบัน บุหรี่ไฟฟ้าถูกกำหนดให้เป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้าและผ่านเข้ามาในราชอาณาจักร ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2557 โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ความเป็นมาของประกาศดังกล่าว เกิดจากข้อเสนอของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ที่นำเสนอให้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ออกมาตรการป้องกันการนำเข้า

---

[17] สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (ชื่อย่อ : สสส.) เป็นหน่วยงานของรัฐ มีสถานะเป็นองค์การมหาชน ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 เพื่อเป็นองค์กรหลัก ซึ่งทำหน้าที่ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุน และร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ โดยมุ่งหมายให้คนไทย มีสุขภาพกาย จิต ปัญญา และสังคมที่ดี ด้วยการกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อม ให้เอื้ออำนวยต่อคุณภาพชีวิต อันจะช่วยลดภาระทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยมีเป้าหมายในการลดอัตราการเจ็บป่วย และเสียชีวิตก่อนวัยอันควรของคนไทย

[18] ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ คือ เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการเพื่อการควบคุมและป้องกันและแก้ไขปัญหาการบริโภคยาสูบของประเทศไทย โดยมีระยะดำเนินการนี้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการและระบบสนับสนุนงานวิจัย 2) สังเคราะห์งานวิชาการเพื่อผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบาย(Policy Advocacy) 3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัย องค์ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ (Big data) 4) สร้างและพัฒนาเครือข่ายนักวิชาการด้านการควบคุมยาสูบ

บุหรี่ไฟฟ้าและสินค้าที่เกี่ยวข้องเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางด้านสุขภาพ สังคม ความมั่นคง และศีลธรรมอันดีของประชาชน ในขณะนั้น บุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และยังไม่มีข้อกฎหมายใดที่ใช้ควบคุมการนำเข้าสินค้าประเภทดังกล่าว การออกประกาศนี้จึงเป็นมาตรการแรกที่กำหนดข้อห้ามชัดเจนเพื่อจัดการกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

สาระสำคัญของประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับนี้คือ การกำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร โดยกำหนดนิยาม บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า ไว้ว่า

“บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” หมายความว่า อุปกรณ์ที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่ทำให้เกิดละอองไอน้ำในลักษณะคล้ายควันบุหรี่ไม่ว่าจะกระทำขึ้นด้วยวัตถุใด ซึ่งใช้สำหรับสูบในลักษณะเดียวกับการสูบบุหรี่ตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภทย่อย 8543.70.90

ต่อมามีการออก “ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559” เพื่อเพิ่มเติมบารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำผ่านมาในราชอาณาจักร เพื่อให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่ออกมาเมื่อปี 2557

กรณีมีการฝ่าฝืนนำเข้าบารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในราชอาณาจักร ตามมาตรา 5(1)[19] จะมีความผิดตามมาตรา 20 พ.ร.บ.การส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522[20] คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับเป็นเงินห้าเท่าของสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า หรือทั้งจำทั้งปรับ กับให้ริบสินค้ารวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกสินค้าซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดรวมทั้งพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกสินค้านั้นเสีย

ดังนั้น การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ามาในราชอาณาจักร ไม่สามารถทำได้อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ระบุให้สินค้าจำพวก

---

[19] พระราชบัญญัติการส่งออกไปและนำเข้ามาในราชอาณาจักร 2522, มาตรา 5 (1) , ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 74 (9 พฤษภาคม 2522) : น.2.

[20] พระราชบัญญัติการส่งออกไปและนำเข้ามาในราชอาณาจักร 2522, มาตรา 20 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 74 (9 พฤษภาคม 2522) : น.6.

“บารากู่และบารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า” ลงไว้ในบัญชีท้ายลาดับที่ 3 ของประกาศ และกำหนดให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่หรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557

นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560[21] ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในเรื่องของการห้ามนำเข้าและส่งออก โดยมีกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าทุกประเภท โดยกฎหมายนี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศ เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าทั้งหลายส่วนใหญ่ในท้องตลาดเป็นสินค้าที่ต้องอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศ ประกอบกับเมื่อ บุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าถูกประกาศเป็น “สินค้าต้องห้าม” นำเข้ามาในประเทศไทย (ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาใน ราชอาณาจักร พ.ศ. 2557) จึงทำให้บุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้านั้นเป็นสินค้าที่ซุกซ่อนหรือลักลอบ นำเข้ามาโดยไม่ผ่านพิธีการหรือกระบวนการทางศุลกากร เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร หมายความว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีฐานภาษีไม่สามารถชำระภาษีได้ การนำเข้าของที่ยังมิได้ผ่านพิธีการศุลกากร จึงเป็นความผิดตามมาตรา 242 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560

โดยมาตรา 242[22] ของ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ว่า การนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งของที่ยังมิได้ผ่านพิธีการทางศุลกากร หรือเคลื่อนย้ายออกไปจากยานพาหนะ คลังสินค้าทัณฑ์บน โรงพักสินค้า ที่มั่นคง ท่าเรือรับอนุญาต หรือเขตปลอดอากร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานศุลกากร เป็นความผิด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือทั้งจำทั้งปรับ

---

[21] พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 , ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก (17 พฤษภาคม 2560) : น.26.

[22] พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560, มาตรา 242 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก (17 พฤษภาคม 2560) : น.74.

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ไม่เพียงแต่กำหนดให้ ผู้นำเข้าหรือส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าต้องรับผิดเท่านั้น แต่ยังบัญญัติความผิดใน มาตรา 246[23] ซึ่งมีใจความสำคัญว่า “ผู้ใดซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งของอันตนพึงรู้ว่าเป็นความผิดตามมาตรา 242 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับเป็นเงินสี่เท่าของราคาซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วหรือทั้งจำทั้งปรับ” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ถึงแม้บุคคลใดจะไม่ได้เป็นผู้นำเข้าหรือส่งออกซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง แต่มีพฤติกรรมในลักษณะที่เป็นผู้สนับสนุนผู้นำเข้าหรือส่งออกด้วยการซ่อนเร้น ช่วยจำหน่วย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าเหล่านั้น ถือว่าเป็นการกระทำความผิดและต้องถูกระวางโทษตามมาตรา 246 ดังกล่าวนั้นเอง

2.1.2 กฎหมายในการควบคุมการจำหน่ายหรือผู้ให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า

นอกจากการควบคุมการนำเข้า ยังมีการควบคุมการจำหน่ายและให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2557 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในการประชุมครั้งที่ 3/2557 พิจารณาเห็นว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค[24] ได้ประชุมเพื่อพิจารณาว่ามีคำสั่งห้ามจำหน่ายแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยา

---

[23] พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560, มาตรา 242 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก (17 พฤษภาคม 2560) : น.74.

[24] คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (ส.ค.บ.) เป็นหน่วยงานของราชการในระดับกรม ภายใต้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นมาตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีอำนาจหน้าที่ คือ (1) ดำเนินการด้านกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (2) ดำเนินการเกี่ยวกับงานนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและอาญางานคดีปกครอง และงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน (3) ดำเนินการเกี่ยวกับงานคดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคและกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรง (4) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย (5) ดำเนินการเกี่ยวกับการรับรองสมาคมและมูลนิธิตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค (6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

บารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม[25] โดยระบุเหตุผลในการออกคำสั่งไว้สรุปได้ ดังนี้

“ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันมีการขายหรือให้บริการสินค้าสำหรับสูบยาสูบชนิดหนึ่ง มีชื่อเรียกกันว่า “บารากู่” “บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นที่แพร่หลายและนิยมกันเป็นอย่างมากในกลุ่มผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น และมีการโฆษณาว่า มีกลิ่นหอม ทำมาจากผลไม้แห้งไม่มีพิษภัยเป็นสมุนไพร ไม่มีนิโคติน เหมือนบุหรี่ทำให้สูบแล้วไม่ติด และยังมีความเชื่อว่าสามารถช่วยให้เลิกบุหรี่ได้ง่ายขึ้น หาซื้อได้ง่ายตามตลาดนัดและทางอินเทอร์เน็ต อีกทั้ง มีการให้บริการสินค้าดังกล่าวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งจากการทดสอบของกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกายหลายชนิด เช่น โพรไพลีนไกลคอล (Propylene Glycol) เมนทอล (Menthol) ไซโคเฮกซานอล (Cyclohexanol) ไตรอะซิติน (Triacetin) อนุพันธ์ของเบนซีน (Benzene derivatives) ตะกั่ว (Lead) นอกจากนี้ยังพบโลหะหนักที่เป็นสารก่อมะเร็ง ได้แก่ โครเมียม (Chromium) สารหนู (Arsenic) และแคดเมียม (Cadmium) และยังพบว่าการสูบอุปกรณ์ดังกล่าวอาจทำให้ผู้สูบเกิดโรคต่าง ๆ หรือเป็นสาเหตุของการแพร่กระจายโรคติดต่อหลายชนิด เช่น วัณโรค ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ คอตีบ ไอกรน ไวรัสตับอักเสบบี และมีโอกาสติดโรคร้ายแรงในช่องปาก เนื่องจากพฤติกรรมการสูบมักจะเป็นการผลัดเปลี่ยนและหมุนเวียนกับผู้เข้าร่วมสูบภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงและอาจนำไปสู่การเสพร่วมกับสารเสพติดชนิดอื่น ๆ เช่น ยาอี ยาเค ยาบ้า กัญชาหรือผงขาว และหากมีการใช้ยาเส้นหรือใบยาสูบจะมีอันตรายมากกว่าการสูบบุหรี่ปกติ”

คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเห็นว่า ผลการทดสอบปรากฏว่า สินค้าบารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ายาสาหรับเติมบารากู่ไฟฟ้า (บารากู่ไฟฟ้าเป็นชื่อเรียกอุปกรณ์เลียนแบบการสูบบุหรี่หรือบุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและไม่อ าจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้านั้นได้โดยการกำหนดฉลากตามมาตรา 30 หรือตามกฎหมายอื่น จึงมีมติให้

[25] พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 36 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 25 ก (18 มีนาคม 2556) : น.5.

มีคำสั่งห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” โดยกำหนดนิยามสำคัญ คือ

นิยามของบุหรี่ไฟฟ้าตาม “บุหรี่ไฟฟ้า” และ “น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า” ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 พบว่า มีเนื้อหาครอบคลุมบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท ได้แก่ บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน (ENDS) และบุหรี่ไฟฟ้าที่ไม่มีสารนิโคติน (ENNDS) รวมถึง heated tobacco products (HTPs)

สาระสำคัญของคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ดังกล่าวคือ การห้ามการขายบารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาสำหรับเติมบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งรวมถึงการให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเกี่ยวกับธุรกิจการขายบุหรี่ไฟฟ้าด้วย และห้ามให้บริการสินค้าบารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งนี้ ให้รวมถึงการรับจัดทาการงาน การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น

ผู้ประกอบธุรกิจที่ฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามมาตรา 36 วรรคสอง มีโทษตามมาตรา 56[26] แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฯ คือ กรณีผู้ขายบุหรี่ไฟฟ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากผู้ฝ่าฝืนเป็นผู้ผลิตเพื่อขายหรือเป็นผู้สั่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผลทางกฎหมายที่สำคัญอีกประการของคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 คือ การห้ามโฆษณา เชิญชวนให้บุคคลซื้อบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากนิยามคำว่า “ขาย” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฯ หมายความรวมถึง การเสนอหรือการชักชวนเพื่อการขาย ให้เช่า (ให้บริการ) ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือ

---

[26] พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 56 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 25 ก (18 มีนาคม 2556) : น.7.

ผลประโยชน์อย่างอื่น ฉะนั้น การโฆษณา ส่งเสริมการขาย การสื่อสารการตลาดบุหรี่ไฟฟ้าหรือสินค้าที่เกี่ยวข้อง จะถือเป็นการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคฯ ด้วย

เนื่องด้วยมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลใช้บังคับราวปลายเดือนสิงหาคม 2562 ได้มีการยกเลิกมาตรา 36 และมาตรา 56 แล้ว จึงมีประเด็นปัญหากฎหมายว่า คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 จะยกเลิกไปด้วยแล้วหรือไม่ มาตรา 37 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562[27] มีบทเฉพาะกาลกำหนดให้คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 ยังมีผล ใช้บังคับทางกฎหมายอยู่ต่อไป เนื่องจากยังไม่มีการออกคำสั่งใหม่

ตัวอย่างขั้นตอนหรือกระบวนการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค คือ เมื่อมีผู้แจ้งเบาะแสเรื่องการขายหรือโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าทางสื่อออนไลน์ เจ้าหน้าที่ สคบ. จะรวบรวมข้อมูล พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง แล้วทำหนังสือถึงกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) หรือตำรวจไซเบอร์ เพื่อให้ดำเนินการระงับการเผยแพร่เว็บไซต์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามขั้นตอนของกฎหมายได้

ภายหลังจากตำรวจได้รับข้อมูลจาก สคบ. แล้ว ก็จะต้องขอคำสั่งศาลในการดำเนินการตามมาตรา 20 (3) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550[28] ซึ่งฉบับแก้ไขล่าสุดคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กล่าวคือ เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายอื่น ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

---

[27] พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, มาตรา 37 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 69 ก (27 พฤษภาคม 2562) : น.113.

[28] พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550, มาตรา 20 (3) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก (24 มกราคม 256.) : น.31.

และเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ร้องขอ

เนื่องจากการฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 ตามมาตรา 36 ประกอบมาตรา 56 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติที่มีโทษอาญา ซึ่งเป็นการกระทำความผิดมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

สคบ. ยังได้มีการประสานงานไปยังผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ (online platform) คือ Lazada และ Shopee เพื่อขอความร่วมมือจากบริษัทเอกชนในการปิดบัญชี (account) ที่ขายหรือโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งทำให้ปัจจุบันมีการจำหน่ายในแพลตฟอร์มออนไลน์ดังกล่าวน้อยมาก โดยหากพบว่ามีการโฆษณาหรือขายแล้ว ก็จะแจ้งให้ดำเนินการปิดกั้นผู้ขายรายดังกล่าว

กรณีการจับกุมผู้ขายบุหรี่ไฟฟ้าหรือน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่จำหน่ายตามตลาดนัด แหล่งชุมชน พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 5 และมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 [29] ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่มีอานาจจับกุมผู้ต้องหาหรือผู้กระทาผิด จึงต้องประสานกับตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญาในการดำเนินการจับกุม

2.1.3 กฎหมายในการควบคุมผู้สูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการดูแลการขายและประชาสัมพันธ์โฆษณาและคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ (รวมไปถึงบุหรี่ไฟฟ้า) โดยมีกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานที่ รับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว มาตรา 4 พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560[30] ได้นิยามความหมายของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ให้หมายความว่า “ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคเทียนาทาแบกกุ้ม (Nicotiana tabacum) และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบ

---

[29]พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 5 และมาตรา 6 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 72 ฉบับพิเศษ (4 พฤษภาคม 2522) : น.20.

[30] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 , มาตรา 4 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก (5 เมษายน 2560) : น.27.

ซึ่งบริโภคโดย วิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผลเป็น เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา" ดังนั้น บุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจึงถือเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดหนึ่งตามกฎหมายดังกล่าว และต้องถูกบังคับใช้ตามมาตรการต่างๆ ที่ พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบกำหนดด้วย อาทิ การห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเขตปลอดบุหรี่ เช่น บริเวณ สถานศึกษา โรงพยาบาล หรือสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวาง โทษปรับไม่เกินห้าพันบาทตามมาตรา 67[31] ประกอบมาตรา 42 [32]

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า บุหรี่ไฟฟ้าที่ไม่มีนิโคตินหรือ ENNDS (Electronic Nicotine-free Delivery Systems) จะไม่เข้าข่าย ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามนิยามของกฎหมายดังกล่าว ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวเนื่องในเรื่องนี้คือ หากมีการกล่าวอ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าที่ถูกดำเนินคดีไม่มีนิโคติน เจ้าหน้าที่ของกรมควบคุมโรคจะสามารถนำบุหรี่ไฟฟ้าของกลางไปทดสอบในห้องปฏิบัติการแห่งใด เพื่อเป็นพยานหลักฐานว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีนิโคตินอยู่

โดยแนวทางปฏิบัติของกองงานฯ กรมควบคุมโรคคือ หากมีผู้แจ้งเบาะแสข้อมูล ก็จะแนะนำให้ประสานงานหรือแจ้งต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องคือ สคบ. หรือตำรวจในท้องที่ แต่หากมีการจับกุมคดีการขายบุหรี่ไฟฟ้ารายใหญ่ สคบ. จะประสานงานมายังกองงานฯ เพื่อส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมดำเนินการด้วย

ประเด็นการตีความกฎหมายที่นักกฎหมายบางท่านมีข้อสงสัยคือ บุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นของต้องห้ามนำเข้าตามกฎหมายศุลกากร จะถือเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบตาม พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 หรือไม่

ผู้วิจัยเห็นว่าทุกประเภทของผลิตภัณฑ์ยาสูบ ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผลิตหรือนำเข้าโดยถูกกฎหมาย หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ต้องห้ามนำเข้าตามกฎหมายอื่น ก็ถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งหมด เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบทุกรูปแบบที่เข้าข่ายตามนิยามของกฎหมาย โดยไม่มีกฎหมายหรือข้อยกเว้นสำหรับบุหรี่ไฟฟ้าที่ห้ามนำเข้าแต่อย่างใด นอกจากนี้ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ยังมีสถานะเป็นกฎหมายเฉพาะ ซึ่งได้

---

[31] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 , มาตรา 67 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก (5 เมษายน 2560) : น.44.

[32] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 , มาตรา 42 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 39 ก (5 เมษายน 2560) : น.40.

มีการแก้ไขภายหลังจากการออกประกาศกระทรวงพาณิชย์และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า การตีความว่า บุหรี่ไฟฟ้าที่ห้ามนำเข้า ไม่ถือเป็น ผลิตภัณฑ์ยาสูบ จึงเป็นการตีความที่ขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและอาจทำให้เกิดช่องว่างในการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้กระทำผิดได้ เช่น การสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่หนีภาษีในพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่ หรือการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่หนีภาษีทางออนไลน์อย่างเสรี

2.2 ข้อบกพร่องที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง

เมื่อมีการออกพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่มีการเพิ่มเติมนิยามของคำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” ในมาตรา 4 จากที่พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535[33] บัญญัติเพียงว่า “ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบและผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มี ส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคเชียนาทาแบกกุ้ม” ได้เพิ่มความว่า “และให้หมายรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน” ลงในบัญญัติด้วย ส่งผลให้บุหรี่ไฟฟ้าเข้าข่ายเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบตามคำนิยามดังกล่าว

เมื่อบุหรี่ไฟฟ้าถูกกำหนดกรอบควบคุมก็สามารถอนุมานได้ว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่กฎหมายรับรองให้กระทำการใด ๆ ได้ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 จะมีใจความที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่หรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนาเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ภายใต้ พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 รวมถึงคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่ห้ามนำเข้า การขาย และการให้บริการด้วย

---

[33] พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 , ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 38 (5 เมษายน 2535) : น.4.

นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการพกพาครอบครอง หรือการใช้บุหรี่ไฟฟ้าโดยชัดแจ้ง ซึ่งสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิตามพฤติการณ์ทั่วไปที่ผู้บริโภคพึงมีว่าสามารถกระทำการนั้นๆ ได้หรือไม่ มีแต่เพียงข้อกาหนดการนำเข้า นำพา ส่งออก การขายและการบริการเท่านั้น ซึ่งเป็นพฤติการณ์ของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายทั้งสิ้น รวมทั้งกฎหมายที่มีอยู่ก็ยังมีความไม่ชัดเจน มีสาระสำคัญที่ไม่สอดคล้องตรงกัน และยังกำหนดวิธีปฏิบัติไว้อย่างคลุมเครือด้วยเหตุนี้เอง จึงเกิดปัญหาขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นการพกพา นำพา หรือใช้บุหรี่ไฟฟ้าของบุคคลผู้มิได้ศึกษากฎหมายอย่างถ่องแท้นำมาซึ่งการกระทำความผิดและถูกจับกุม ไม่เพียงแต่ความไม่เข้าใจของผู้ใช้กฎหมายเท่านั้น ผู้บังคับใช้กฎหมายเองก็ยังมีความสับสนในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อย เห็นได้จากการออกมาถกเถียงกันหลาย ๆ ครั้งเรื่องมาตรการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของทนายความที่มีความเข้าใจในรายละเอียดของกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ที่ไม่ตรงกันหรือจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้พกพาบุหรี่ไฟฟ้าโดยไม่ระบุข้อหาและข้อกฎหมายในการเอาผิด ผู้นั้นอย่างชัดเจน หรือระบุแต่ไม่ตรงกันในพฤติการณ์เดียว ๆ กัน เนื่องจากความไม่ชัดเจนและกรอบที่กว้างจนเกินไปของกฎหมายนี้เองทำให้อานาจในการตัดสินความถูกผิดตกไปเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน มิได้อยู่ที่ตัวบทกฎหมายโดยตรง

จึงจะเห็นได้ว่า หากประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าที่ชัดเจน อาจก่อให้เกิดข้อบกพร่อง ดังนี้

1. การขาดมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ การไม่มีมาตรการควบคุมเป็นการเฉพาะและไม่มีหน่วยงานใดของรัฐเข้ามากำกับดูแล ทำให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวผลิต นำเข้า จำหน่ายและใช้ได้อย่างไม่มีกฎเกณฑ์ใดมาบังคับ เสมือนว่าทำการใด ๆ ได้โดยเสรี เป็นการเปิดโอกาสให้มีสินค้าไม่ปลอดภัยอยู่ในตลาดอันจะส่งผลเสียแก่ผู้บริโภค

2. ปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบ หรือเรียกว่าเศรษฐกิจใต้ดิน เป็นเศรษฐกิจหนึ่งในประเทศที่รัฐไม่อนุญาตให้กระทำหรือไม่มีกฎหมายรับรอง แต่มีการลักลอบกระทำการ สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างอีกด้านหนึ่งของการพัฒนาสังคม และการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศผู้ที่ได้รับประโยชน์จากเศรษฐกิจใต้ดินคือกลุ่มนายทุนที่ผลิตผลิตภัณฑ์นั้นซึ่งไม่ต้องเสียภาษีให้กับภาครัฐและไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมจัดการของรัฐ การเป็นเศรษฐกิจใต้ดินทำให้ภาครัฐไม่สามารถควบคุมผลิตภัณฑ์ได้ ไม่สามารถควบคุมผู้สูบได้ และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตซึ่งนับวันยิ่งมีมูลค่าเม็ดเงินที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

3. เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดการทุจริต เนื่องจากตัวบทกฎหมายกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษไว้ไม่ชัดเจนเฉพะเจาะจง เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจึงต้องอาศัยเพียงดุลพินิจของเจ้าพนักงานเป็นหลัก ก่อให้เกิดปัญหาตามมาไม่ว่าจะเป็นการเปิดช่องให้มีการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าพนักงานโดยการเรียกรับประโยชน์จากประชาชนโดยมิชอบ ซึ่งทำให้บุคคลผู้สุจริตมิได้รับความเป็นธรรมนั่นเอง

ผู้เขียนได้รวบรวมสรุปมาตรการทางฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย รายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหาของการควบคุม	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า	หน่วยงานผู้รับผิดชอบ
ห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร	ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่ และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557	กรมการค้าต่างประเทศ
	พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ 2560	กรมศุลกากร
ห้ามจำหน่ายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า	คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขาย หรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือ บุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
	พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค ฉบับ 4 พ.ศ. 2562	สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
เพื่อคุ้มครองสุขภาพของประชาชนจากโรคภัย ที่เกิดจากควันบุหรี่ เช่น - กำหนดห้ามโฆษณาสื่อสารการตลาดผลิตภัณฑ์ยาสูบในทุกรูปแบบ - การห้ามสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ เช่น บริเวณสถานศึกษา โรงพยาบาล	พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ. 2560	กรมควบคุมโรค
- การรณรงค์หรือสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนถึงความอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เผยแพร่งานวิจัย จัดงานสัมมนา จัดงานอบรม ออกสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์		การร่วมมือกันของหลายหน่วยงาน

บทที่ 3
มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ได้ออกแถลงการณ์ระบุถึงความจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อปกป้องสุขภาพของเด็กและผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ และลดอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าที่มีต่อสุขภาพของประชาชน[34] ได้แก่

1. ประเทศที่มีการห้ามการขายบุหรี่ไฟฟ้า ให้ดำเนินมาตรการห้ามการขายบุหรี่ไฟฟ้าและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยให้ติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนมาตรการด้านสาธารณสุขอย่างทันท่วงที

2. ประเทศที่อนุญาตให้มีการค้าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้า (การขาย การนำเข้า การจัดจำหน่ายและการผลิต) ควรกำหนดกฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อลดความน่าดึงดูดและอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าที่มีต่อประชากร รวมถึงการห้ามบุหรี่ไฟฟ้าแต่งรสชาติทั้งหมด จำกัดความเข้มข้นและคุณภาพของนิโคติน และบังคับใช้มาตรการภาษีอย่างเข้มงวด

ดังนั้น บุหรี่ไฟฟ้าจึงเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้นและกำลังเป็นทางเลือกใหม่ที่ผู้สูบบุหรี่กำลังให้ความสนใจอย่างมาก ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร แคนาดา เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ สวีเดน โปรตุเกสและสวิตเซอร์แลนด์ พบว่าสามารถแบ่งมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. ประเทศที่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า

สหราชอาณาจักร และเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า “กฎหมายในสหราชอาณาจักร” ระบุมาตรการควบคุมไว้ใน CONSUMER PROTECTION (การคุ้มครองผู้บริโภค) เรื่อง The Tobacco and Related Products Regulations 2016 (ระเบียบว่าด้วยยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง 2559) Part 6 Electronic cigarettes เป็น

---

[34] WHO ออกแถลงการณ์ให้มีมาตรการเข้มงวด "บุหรี่ไฟฟ้า" ภัยคุกคามเด็ก-เยาวชน (ออนไลน์)
สืบค้นจาก https://www.hfocus.org/content/2023/12/29280 (ตุลาคม 2567)

การกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่ก็มีการบัญญัติมาตรการที่เป็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องแยกต่างหากเป็นการเฉพาะ

ในประเทศอังกฤษ กฎหมาย[35] เกี่ยวกับยาสูบถูกจัดตั้งโดยอ้างอิงจากคำสั่งของรัฐสภายุโรป[36] เกี่ยวกับการประมาณกฎหมายข้อบังคับและบทบัญญัติการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การนำเสนอและการขายยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจัดประเภทของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่แบบไม่เผาไหม้ (Heated Tobacco) ที่มีการควบคุมในระเบียบที่ชื่อว่า *The Tobacco and Related Products Regulations 2016* ซึ่งระเบียบนี้ครอบคลุมการควบคุมการผลิตและการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยาสูบในส่วนต่าง ๆ

บุหรี่ไฟฟ้าได้รับการควบคุมตามส่วนที่ 6 และส่วนที่ 7 ของระเบียบดังกล่าว ขณะที่บุหรี่แบบไม่เผาไหม้ (Heated Tobacco) ได้รับการควบคุมในส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์[37] เช่น ส่วนประกอบ กลไกการปล่อยไอ วิธีที่นิโคตินเข้าสู่ร่างกายผู้บริโภค รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับสารพิษและพิษวิทยาที่อาจมีอยู่ในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ข้อมูลนี้ต้องได้รับการแจ้งล่วงหน้าก่อนการนำเข้าผลิตภัณฑ์เข้าในประเทศอังกฤษอย่างน้อย 6 เดือน และผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนการแจ้งข้อมูลนี้ มาตรการเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมที่รัฐบาลอังกฤษใช้เพื่อปกป้องสุขภาพประชาชนจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์ยาสูบต่าง ๆ โดยเฉพาะบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่แบบไม่เผาไหม้

“กฎหมายในประเทศออสเตรเลีย” รัฐนิวเซาท์เวลส์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า 3 ฉบับ ได้แก่ Public Health (Tobacco) Act 2008[38] (กฎหมายสาธารณสุข (ยาสูบ) 2008)

---

[35] PUBLIC HEALTH, ENGLAND AND WALES, CONSUMER PROTECTION The Tobacco and Related Products Regulations 2016, แหล่งที่มา https://www.legislation.gov.uk/uksi/2016/507/contents/made

[36] European Commission., Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2024 on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning the manufacture, presentation and sale of tobacco and related products แหล่งที่มา https://ec.europa.eu/health//sites/health/files/tobacco/docs/dir_201440_en.pdf

[37] Notification of novel tobacco products, The Tobacco and Related Products Regulations 2016 p.16

[38] PUBLIC HEALTH (TOBACCO) ACT 2008 - SECT 4 (1) :

SMOKE-FREE ENVIRONMENT ACT 2000 (กฎหมายสภาพแวดล้อมที่ปลอดควัน 2000)[39] และ Poisons and Therapeutic Goods Act 1966 (กฎหมายสารพิษและสินค้ารักษาโรค 1966)[40] โดยมีการกำหนดคำนิยามของคำว่า E - cigarette[41] ไว้เฉพาะ และใช้มาตรการควบคุมเช่นเดียวกันกับยาสูบประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นข้อจำกัดการขาย การครอบครองและการใช้งาน แต่ความแตกต่างของกฎหมายประเทศออสเตรเลียกับกฎหมายในสหราชอาณาจักร คือ เรื่องระดับนิโคตินในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่มีผลต่อการซื้อขาย ครอบครองและใช้งานอย่างถูกกฎหมาย กล่าวคือ น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่ปราศจากนิโคตินสามารถซื้อขายและใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคตินถูกควบคุมเพราะถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีสารพิษตาม Schedule 7 POISONS AND THERAPEUTIC GOODS ACT 1966 ซึ่งจะสามารถใช้และครอบครองได้ก็ต่อเมื่อผู้นั้นมีใบสั่งยาจากผู้ประกอบโรคศิลป์ชาวออสเตรเลียที่ลงทะเบียนกับรัฐอย่างถูกต้องแล้ว

2. ประเทศที่มีมาตรการทางกฎหมายกำหนดห้ามผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า

สำหรับประเทศที่มีกฎหมายกำหนดต้องห้ามผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นหนึ่งในประเทศที่มีกฎหมายห้ามผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าอย่างเด็ดขาด โดยบุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบเลียนแบบ[42] และเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีอันตราย ตาม the Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act[43] ซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในประเทศ

---

[39] PUBLIC HEALTH (TOBACCO) ACT 2008 -SECT 11 : (1) A person (the "vendor") must not carry a tobacco product in any public place for the purpose of the sale of the product by retail to persons in the place.

[40] (i) a place that is within 4 metres of a pedestrian access point to a building (as provided by subsection (2)),

(j) a commercial outdoor dining area,

(k) a place at a public hospital, health institution or health service under the Health Services Act 1997 that is designated as a smoke-free area by a by-law or regulation under that Act and notified by signs displayed in, or at an entrance to, any such area,

(l) any other outdoor public place that is prescribed by the regulations as a smoke - free area.

[41] Public Health (Tobacco) Act 2008 - SECT 4 (1)

[42] The Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act. Section 16

[43] The Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act. Section 15

สิงคโปร์ ไม่สามารถนำเข้า ขาย เสนอขาย แจกจ่าย ครอบครอง ซื้อ หรือใช้ได้ เนื่องจากความกังวลว่าบุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้ผู้ใช้เสพติดสารนิโคตินและอาจนำไปสู่การใช้บุหรี่มวนในอนาคต[44] ดังนั้น สิงคโปร์จึงมีกฎหมายที่เข้มงวดเพื่อปกป้องประชาชนจากอันตรายที่อาจเกิดจากผลิตภัณฑ์ยาสูบที่เป็นนวัตกรรมใหม่และผลิตภัณฑ์ที่เลียนแบบบุหรี่

การที่แต่ละประเทศมีนโยบายและมาตรการการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าแสดงให้เห็นถึงการยอมรับผลิตภัณฑ์นี้ในบางประเทศ ซึ่งมักมีข้อจำกัดเพื่อควบคุมดูแลการใช้หรือการจำหน่าย โดยกลุ่มประเทศที่ให้การยอมรับบุหรี่ไฟฟ้าในระดับสูงมักเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐออสเตรีย แคนาดา สาธารณรัฐไอร์แลนด์ และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น[45] เหตุผลที่ประเทศเหล่านี้ยอมรับบุหรี่ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการควบคุมการบริโภคยาสูบ ก็คือการตระหนักถึงปัญหาสุขภาพของประชากร และความตื่นตัวในการนำผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยกว่าอย่างบุหรี่ไฟฟ้ามาแทนที่บุหรี่แบบดั้งเดิมที่มีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่า ด้วยการศึกษาวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพน้อยกว่าการสูบบุหรี่ธรรมดา จึงส่งเสริมและผลักดันให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นทางเลือกที่ปลอดภัยกว่า

โดยจากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างมาตรการทางกฎหมายและข้อบังคับของแต่ละประเทศที่แตกต่างกันไปในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ โดยมีตัวอย่างดังนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของสหราชอาณาจักร

การใช้ การขาย และการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้านั้นในสหราชอาณาจักร สามารถทำได้อย่างถูกกฎหมายและบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้อยู่ภายใต้กฎหมายการจำกัดการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในที่สาธารณะ แต่ในบางพื้นที่สามารถจำกัดพื้นที่การสูบได้ เช่น ห้ามสูบในรถไฟใต้ดินหรือร้านอาหาร โดยหมวด 6 ของข้อบังคับยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง 2016 (TRPR)[46] มีข้อกำหนดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้

---

[44] Heng J, The Straight Times, “TBan on new tobacco products,” Retrieved on October 2 2024, from http://www.straitstimes.com/BreakingNews/Singapore/Story/ STIStory_555623.html

[45] The momentum, “การควบคุมและบังคับใช้บุหรี่ไฟฟ้าในแต่ละประเทศทั่วโลก,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2567, จาก https://themomentum.co/e-cigarette-law-around-the-world/

[46] legislation.gov.uk สืบค้นจาก https://www.legislation.gov.uk/uksi/2016/507/part/6 สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2567

1. มีการเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้บริโภค เพื่อช่วยในการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า

2. ต้องคงไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ปกป้องเด็กจากการเริ่มใช้บุหรี่ไฟฟ้า โดยต้องบรรจุผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้สำหรับผลิตภัณฑ์จำพวกยาสูบทั่วไป เพื่อป้องกันเด็กและป้องกันการงัดแงะ

3. จำกัดถังบุหรี่ไฟฟ้าให้มีความจุไม่เกิน 2 ml.

4. จำกัดปริมาณสูงสุดของ E – Liquid เพื่อขายในภาชนะเติมหนึ่งภาชนะไว้ที่ 10 ml

5. จำกัดนิโคตินใน E – Liquid ไว้ไม่เกิน 20 mg/ml

6. ห้ามใช้ส่วนผสมบางชนิด ประกอบด้วย สารคาเฟอีน (Caffeine) สารสีผสมอาหาร (Food coloring) และกรดทอรีน (Taurine)

7. ต้องมีคำเตือนการใช้งานบนฉลากผลิตภัณฑ์

8. กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าและ E – Liquid ทั้งหมดต้องได้รับแจ้งและเผยแพร่โดยหน่วยงานกำกับดูแลด้านยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพของสหราชอาณาจักร (Medicines and Healthcare products Regulatory Agency – MHRA) ก่อน จึงจะสามารถจำหน่ายได้ [47]

9. มีการกำหนดระยะเวลาให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ต้องแจ้งข้อมูลที่กำหนดล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือนก่อนที่จะทำการนำเข้ามาในประเทศอังกฤษ และผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบในส่วนของค่าธรรมเนียม สำหรับกระบวนการแจ้งข้อมูล

10. ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนด ไม่อนุญาตให้มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบหากไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรการในการติดฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์ โดยบุหรี่ประเภทไม่เผาไหม้ Heated Tobacco นั้นจะมีการบังคับใช้การควบคุณผลิตภัณฑ์ตามระเบียบว่า ด้วยยาสูบและ ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ค.ศ. 2016 (The Tobacco and Related Products Regulations 2016) ส่วนที่ 5

[47] Medicines and Healthcare products Regulatory Agency. (29 กุมภาพันธ์ 2559). E – cigarettes: regulations for consumer products. สืบค้น 12 ตุลาคม 2567 จาก https://www.gov.uk/guidance/e-cigarettes-regulations-for consumer - products

ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสำหรับสูบบุหรี่[48] โดยมีข้อกำหนดไว้ เช่น ขนาดของรูปภาพและคำเตือนจะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 65% ของหีบห่อบุหรี่ โดยจะต้องมีรปูภาพและคำเตือนอยู่ทั้ง 2 ด้านของหีบห่อของผลิตภัณฑ์ยาสูบ อีกทั้งข้อมูลที่แสดงอยู่บนหีบห่อต้องไม่ประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ กล่าวคือ การส่งเสริมความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับผลข้างเคียง การลดความเสี่ยงต่อสุขภาพ สื่อถึงรสสัมผัส, กลิ่นหรือรสชาติ

11. ไม่อนุญาตให้ใช้คำอธิบายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบในลักษณะเหล่านี้ เช่น คล้ายคลึงอาหารและเครื่องสำอาง, ปลอดภัยกว่าผลิตภัณฑ์ที่ให้นิโคตินชนิดอื่น, ได้รับสารพิษที่เกิดจากการสูบบุหรี่ลดลง มีฤทธิ์ช่วยให้ผู้สูบได้รับความกระฉับกระเฉงหรือช่วยในการฟื้นฟู สภาพร่างกาย มีประโยชน์ต่อสุขภาพหรือช่วยส่งเสริมให้มีการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น

12. จะต้องลงทะเบียนผลิตภัณฑ์ของตนกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะสามารถจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบไม่เผาไหม้ (Heated Tobacco) นั้นจะสามารถจำหน่ายได้ที่ร้านค้าซึ่งจดทะเบียนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น โดยกำหนดว่าจะไม่อนุญาตให้กระทำการ ดังนี้ (1) จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่แบบไม่เผาไหม้ (Heated Tobacco) ผ่านเครื่องจำหน่ายบุหรี่อัตโนมัติ[49] และ (2) แจกตัวอย่างบุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่แบบไม่เผาไหม้ (Heated Tobacco) ให้ประชาชนทดลองใช้

13. มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการโฆษณา โดยห้ามโฆษณาบนสื่อต่อไปนี้ (1) สื่อสิ่งพิมพ์และสิ่งพิมพ์ (2) รายการวิทยุกระจายเสียง (3) การสื่อสารภาพและเสียงในเชิงพาณิชย์รวมถึงโทรทัศน์ ช่องทางช็อปปิ้ง ออนไลน์และการจัดวางผลิตภัณฑ์

14. ในประเทศอังกฤษ ห้ามมิให้มีการสนับสนุนกิจกรรมของภาครัฐหรือเอกชนหรือสนับสนุนบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า

15. ข้อกำหนดสำหรับผู้ใช้งาน ประเทศอังกฤษนั้นจะกำหนดอายุขั้นต่ำที่สามารถซื้อบุหรี่ได้ที่ 18 ปี บริบูรณ์ โดยอังกฤษเป็นหนึ่งในประเทศที่อ้างอิงกฎหมายตามสหภาพยุโรปเช่นกัน โดยได้กำหนดอายุขั้นต่ำที่สามารถซื้อบุหรี่ได้ไว้ที่18 ปีบริบูรณ์ อีกทั้ง ยังมีข้อกำหนดในเรื่อง

---

[48] PART 5 Herbal products for smoking, The Tobacco and Related Products Regulations 2016 P.18

[49] The Protection from Tobacco (Sales from Vending Machines) (England) Regulations 2010 (S.I. 2010 No. 864) Section 2

พื้นที่สูบบุหรี่ แม้ว่าบุหรี่ชนิด Heated Tobacco รวมไปถึงบุหรี่ไฟฟ้า จะมีมลพิษในปริมาณน้อยกว่าบุหรี่แบบปกติ แต่ถึงอย่างไรในส่วนของพื้นที่ที่จะสามารถสูบได้นั้น ยังคงถูกจำกัดไว้ โดยไม่สามารถสูบได้ในพื้นที่สาธารณะร้านอาหาร โรงเรียน รวม ไปถึงบริการขนส่งสาธารณะ

3.2 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของแคนาดา

ประเทศแคนาดาเป็นประเทศที่มีมาตรการทั้งในทางกฎหมายและการดำเนินการในทางนโยบายต่อการจัดการปัญหาที่เกิดจากบุหรี่ไฟฟ้าที่มีเนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์การใช้บุหรี่ไฟฟ้า และมีประสิทธิภาพชัดเจนที่มากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก มาตรการทางกฎหมายที่ใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศแคนาดาได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 กระทรวงสุขภาพของแคนาดา (Health Canada) ได้ออกคำเตือนแก่ผู้บริโภคว่า บุหรี่ไฟฟ้าอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่สุขภาพ และ “ยังไม่เคยมีผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่ได้รับอนุญาตให้ขายในแคนาดาได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย”

นอกจากนี้ ยังมีการตีความของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า สารนิโคตินที่เกิดจากอุปกรณ์เหล่านี้เป็นยาเสพติดประเภทหนึ่ง ต่อมา Standing Committee on Health ของสภาผู้แทนราษฎรแคนาดา (House of Commons) ได้เสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายควบคุมยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่เรียกว่า “กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า ค.ศ. 2018” (Tobacco and Vaping Products Act: TVPA) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับกับผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท ไม่ว่าจะมีสารนิโคตินหรือไม่ก็ตาม

“กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า” (Tobacco and Vaping Products Act -TVPA) มีวัตถุประสงค์หลักคือ กำหนดกรอบแนวคิดในทางกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขและเพื่อการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบซึ่งส่งผลให้เกิดโรคภัยร้ายแรงและปัญหาด้านสุขภาพ เพื่อใช้รับมือกับบุหรี่ไฟฟ้า

ซึ่งได้รับความนิยมในการบริโภคและมีวางจำหน่ายอย่างแพร่หลายมากขึ้นในประเทศแคนาดา มีเป้าหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าคือ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากผลิตภัณฑ์เหล่านี้ และเพื่อคุ้มครองประชาชนไม่ให้ได้รับอันตรายจากความเสี่ยงเช่นว่านั้น นอกจากนี้ ยังมีมาตรการที่ป้องกันไม่ให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกใช้ในลักษณะ

ที่ชักจูงให้ผู้เยาว์และผู้ไม่สูบบุหรี่เกิดความต้องการที่จะบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบจริงในท้ายที่สุด[50] กฎหมายTVPA ยังได้กำหนดเงื่อนไขให้ต้องมีการตรวจสอบทบทวนบทบัญญัติของกฎหมายและการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเมื่อครบสามปีนับแต่วันที่กฎหมายใช้บังคับและในทุก ๆ สองปี[51] รวมถึงต้องนำรายงานการประเมินผลดังกล่าวเสนอต่อรัฐสภาภายในเวลาหนึ่งปีนับแต่ที่ได้จัดทำรายงานแล้วเสร็จในแต่ละครั้งด้วย

ซึ่งกระบวนการตรวจสอบทบทวนกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นรอบ ๆ เช่นนี้ ย่อมเป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดการรับรู้ปัญหาและกำหนดมาตรการเพื่อรับมือกับประเด็นปัญหาใหม่ ๆ ในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างเท่าทันและมีประสิทธิภาพ[52] เนื้อหาสำคัญของกฎหมาย TVPA ที่ควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ การห้ามการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า ที่จะมีลักษณะดึงดูดใจต่อผู้เยาว์ (Advertising appealing to young persons) หรือห้ามการโฆษณาเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ (Lifestyle advertising) รวมถึงห้ามการใช้คำกล่าวยืนยันหรือรับรองคุณภาพสินค้าของลูกค้าหรือผู้ที่เคยใช้บุหรี่ไฟฟ้า (Testimonials or endorsements) กฎหมายยังมีบทบัญญัติห้ามการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ (sponsorship promotion) และยังห้ามแสดงหรือใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์อื่นที่มีความเกี่ยวข้องกัน หรือชื่อกิจการของบริษัทผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้กระทรวงสุขภาพ (Health Canada) จัดให้มีมาตรการเชิงรุก โดยออกกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการส่งเสริมการขายบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าหน่วยงานของรัฐบาลจะมีความพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและทางปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมการขายในผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ที่มักจะปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วอยู่เสมอ

---

[50] TVPA Section 4 (2).

[51] TVPA Section 60.1 (1).

[52] Health Canada, 'Report Of The First Legislative Review Of The Tobacco And Vaping Products Act' (December 2022) https: // www.canada.ca/content/dam/hc-sc/documents/programs/consultation-legislative- review-tobacco-vaping-products-act/final-report/final-report-eng.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2567

มาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือบุหรี่ซิกาแรต ก็บังคับใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าเช่นกัน และมีมาตรการที่ทันสมัย เช่น มาตรการห้ามมิให้มีการจัดแสดง (point of sale) บุหรี่ไฟฟ้า ณ จุดขาย มาตรการห้ามจำหน่ายสินค้าแก่ผู้เยาว์ (แต่ละมลรัฐในแคนาดาจะกำหนดอายุไว้แตกต่างกัน ระหว่างอายุ 18 - 21 ปี) ถือเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งในการดำเนินนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบอย่างรอบด้านและมีมาตรการห้ามแสดงหรือใช้ชื่อหรือเครื่องหมายการค้าของผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์อื่นที่มีความเกี่ยวข้องกัน หรือชื่อกิจการของบริษัทผลิตผลิตภัณฑ์ยาสูบ

กล่าวโดยสรุปคือ กฎหมาย Tobacco and Vaping Products Act อนุญาตให้มีการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าได้ อย่างไรก็ดี มลรัฐต่าง ๆ สามารถออกกฎหมายที่มีความเข้มงวดมากกว่ากฎหมายรัฐบาลกลางได้ เช่น กำหนดให้นิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้าที่จำหน่ายไม่เกินปริมาณที่กฎหมายกำหนด ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567 มีรัฐบาลของมลรัฐในแคนาดารวม 6 มลรัฐที่มีกฎหมายห้ามการขายบุหรี่ไฟฟ้าชนิดเติมกลิ่น รส (flavoured vape products) ได้แก่ มลรัฐ Nova Scotia, Prince Edward Island, New Brunswick, Northwest Territories, Nunavut และ Quebec[53] และห้ามจำหน่ายให้แก่ เด็ก เยาวชน

กฎหมายศุลกากรของแคนาดา (Customs Act, 1985) อนุญาตให้มีการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในแคนาดาได้ โดยผู้นำเข้าเพื่อการค้าจะต้องนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าที่อยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่มีการชำระอากรนำเข้าแล้ว และมิใช่เป็นการนำเข้าหรือนำมาผลิตบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศ โดยมีเงื่อนไขคือบุหรี่ไฟฟ้าที่นำเข้ามา ผู้ยื่นคำขอต้องเป็นบุคคลที่สามารถได้รับบุหรี่ไฟฟ้าที่แพทย์สั่งจ่าย (a vaping prescribed person)[54] เท่านั้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในแคนาดา และจะต้องมีการชำระอากรล่วงหน้าแล้วก่อนการนำเข้า สำหรับบุหรี่ไฟฟ้าที่ยังไม่ชำระอากรจะต้องถูกส่งไปยังคลังสินค้าขาเข้าของเอกชนประเภท sufferance warehouse เพื่อดำเนินการชำระค่าอากรก่อนเข้าประเทศ

---

[53] Physicians for a Smoke - Free Canada, ‘ Restrictions on e- cigarette flavours’ (January 2024) https://smoke-free.ca/SUAP/2021/e-cigarette-flavour%20restrictions.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2567

[54] Vaping prescribed persons are responsible for all vaping excise stamps issued to them and may be liable to a penalty for any stamps that are unaccounted for.

กฎหมายภาษีสรรพสามิต (Excise Act,2001) ข้อยกเว้นที่ผู้นำเข้าไม่ต้องเป็น a vaping prescribed person[55] คือ กรณีผู้นำเข้าเป็นผู้ผลิตบุหรี่ไฟฟ้าในแคนาดาด้วย ก็สามารถใช้ใบอนุญาต vaping product licence ได้ โดยไม่ต้องยื่นคำขอเป็น a vaping prescribed person

ข้อมูลของ Canadian Air Transport Security Authority ระบุว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าแคนาดา สามารถพกบุหรี่ไฟฟ้าเข้าแคนาดาได้โดยไม่เป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร เพราะเป็นการใช้ส่วนตัว มิใช่การนำเข้าเพื่อการประกอบธุรกิจ แต่บุหรี่ไฟฟ้าจะต้องมีปริมาณน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าไม่เกิน 100 มิลลิลิตร ทั้งนี้ ผู้โดยสารไม่จำเป็นต้องนำออกมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง สำหรับการนำขึ้นเครื่องบิน มีมาตรการความปลอดภัย[56] เนื่องจาก เคยมีกรณีบุหรี่ไฟฟ้าระเบิดจนทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้ Transport Canada จึงแนะนำสายการบิน ลูกเรือ และผู้โดยสารต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด คือ สายการบินในแคนาดาจึงห้ามการโหลดบุหรี่ไฟฟ้าในกระเป๋าเดินทาง แต่ให้ติดตัวขึ้นเครื่องได้

3.3 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของเครือรัฐออสเตรเลีย

ตามกฎหมายออสเตรเลีย การควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามีกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบ ผลิตภัณฑ์สุขภาพ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค และวัตถุอันตราย โดยอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลางและรัฐบาลมลรัฐ กรณีบุหรี่ไฟฟ้าที่มี “สารนิโคติน” จะถูก จัดอยู่ในวัตถุมีพิษประเภท 4 (schedule 4) ตาม “มาตรฐานวัตถุมีพิษ” ที่เรียกว่า Standard for the Uniform Scheduling of Poisons (the SUSMP) หรือ the Poisons Standard กล่าวคือ เป็นสารเคมีที่จะสั่งต้องมีใบสั่งแพทย์เหมือนผลิตภัณฑ์ยาเท่านั้น ยกเว้น 2 กรณี คือ (1) สารนิโคตินที่อยู่ ในใบยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือ (2) สารนิโคตินที่ใช้ในช่องปากหรือการ

---

[55] Excise duty for vaping products- Applying as an importer of vaping products’ (Government of Canada, 13 March 2023) https://www.canada.ca/en/services/taxes/excise-taxes-duties-and-levies/excise-duty-vaping-products/application-importers-vaping-products.html สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567

[56] Electronic cigarettes (or e-cigarettes) and e-cigarette accessories’ (CATSA, 11 January 2023) https://www.catsa-acsta.gc.ca/en/what-can-bring/item/electronic-cigarettes-or-e-cigarettes-and-e-cigarette-accessories สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567

ส่งยาผ่านผิวหนัง เช่น นิโคตินแบบแผ่นแปะ สเปรย์ หมากฝรั่ง ลูกอม และแบบสูดดม ซึ่งใช้ในการบำบัดรักษาผู้ติดบุหรี่

ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2565 หน่วยงานด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพคือ Therapeutic Goods Administration (TGA) ยังมิได้อนุมัติหรือกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ใช้ในการเลิกบุหรี่ซิกาแรต เนื่องจาก ยังไม่ผ่านมาตรฐานด้านการประเมินความปลอดภัย คุณภาพ ประสิทธิศักย์ของยา (Efficacy) และจะยังไม่อยู่ในบัญชีผลิตภัณฑ์สุขภาพของออสเตรเลียแล้วเท่านั้น (Australian Register of Therapeutic Goods -ARTG)

Therapeutic Goods Act 1989 กำหนดกรณีที่บุหรี่ไฟฟ้าที่ไม่อยู่ในบัญชีผลิตภัณฑ์สุขภาพ ของออสเตรเลีย หรือ ARTG แต่แพทย์สามารถออกใบสั่งแพทย์ให้ซื้อที่ร้านยาได้มี 3 กรณี[57] คือ

<u>กรณีที่ 1</u> Authorised Prescriber Scheme แพทย์ในออสเตรเลียสามารถยื่นขออนุญาตต่อ TGA เพื่อที่จะออกใบสั่งแพทย์สำหรับบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคติน สำหรับผู้ป่วยที่รับบริการ immediate care ของแพทย์ซึ่งต้องการเลิกบุหรี่

<u>กรณีที่ 2</u> Special Access Scheme แพทย์ในออสเตรเลียสามารถยื่นขออนุญาตต่อ TGA เพื่อที่จะออกใบสั่งแพทย์สำหรับบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคติน สำหรับผู้ป่วยบางราย

<u>กรณีที่ 3</u> Personal Importation Scheme ผู้บริโภคทั่วไปที่มีใบสั่งแพทย์ในออสเตรเลียที่สั่งจ่ายบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคติน สามารถสั่งบุหรี่ดังกล่าวจากต่างประเทศได้ โดยมีปริมาณที่สามารถใช้งาน ได้ไม่เกิน 3 เดือนต่อการสั่งหนึ่งครั้ง และไม่เกิน 15 เดือนสำหรับการสั่งเพื่อใช้ในระยะเวลานานกว่า 12 เดือน

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2564) ผู้บริโภคที่ต้องการซื้อผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินในทุกกรณี เช่น บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน nicotine pods และน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคตินจะต้องมีใบสั่งแพทย์เท่านั้น ทั้งนี้ จะต้องเป็นกรณีการซื้อจากร้านยาในออสเตรเลีย และการซื้อผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินที่นำเข้าจากร้านยาในต่างประเทศเท่านั้น ร้านค้าทั่วไปที่เป็น

---

[57] Vapes: information for prescribers' (11 January 2024) https://www.tga.gov.au/resources/resource/ guidance/vapes-information-prescribers สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567

ร้านค้าปลีก ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นการเฉพาะ (tobacconists) รวมถึงร้านที่ขายบุหรี่ไฟฟ้า (‘vape’ shops) ไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินได้ แม้ว่าผู้ซื้อที่เป็น ผู้บริโภคจะมีใบสั่งแพทย์ก็ตาม

จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายออสเตรเลียมีมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้ามีสารนิโคตินที่เข้มงวด โดยการกำหนดให้การขายหรือซื้อสารนิโคตินเพื่อใช้กับบุหรี่ไฟฟ้าถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย เว้นแต่ จะเป็นการขายหรือซื้อโดยมีใบสั่งยาของแพทย์ กล่าวคือ “ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคติน” หรือ Nicotine vaping products

และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2024 (พ.ศ. 2567) เป็นต้นไป บุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้ง (disposable vapes) ถือเป็นสินค้า ของต้องห้ามนำเข้าตามกฎหมายศุลกากรคือ Customs (Prohibited Imports) Regulations 1956 โดยมีข้อยกเว้นคือ ผู้นำเข้ามีใบอนุญาตและได้รับอนุญาตจาก ODC ทั้งนี้ การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อการค้าเข้ามาในออสเตรเลียจะต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้นำเข้าที่จะขอใบอนุญาตหรือได้รับอนุญาตให้นำเข้าในออสเตรเลียได้นั้น จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยการขออนุญาตนำเข้าจะต้องยื่นคำขอในแต่ละครั้ง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามประเภทของบุหรี่ไฟฟ้า และต้องปฏิบัติตามกฎหมายผลิตภัณฑ์สุขภาพ ชื่อว่า Therapeutic Goods Act 1989 กฎเกณฑ์ใหม่ ที่น่าสนใจอีกประการคือ ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2024 เป็นต้นไป การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภทน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำเข้า จะต้องมีใบอนุญาตและได้รับอนุญาตจาก ODC35 นอกจากนี้ คนออสเตรเลียจะไม่สามารถสั่งซื้อบุหรี่ไฟฟ้าจากต่างประเทศ เพื่อนำเข้ามาในออสเตรเลีย เพื่อใช้ส่วนบุคคลได้อีก แม้ว่าจะเป็นผู้ป่วยที่มีใบสั่งแพทย์ก็ตาม[58]

---

[58] Department of Aged Care, ‘New regulation of vapes starting January 2024’ (Australian Government, 15 December 2023)
https://www.odc.gov.au/importers/importing-vaping--goods-australia#:~:text=The%20importation%20of%20vaping%20goods,ODC)%20under%20the%20PI%20Regulations สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567

กรณีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในออสเตรเลียจะได้รับยกเว้นในการนำบุหรี่ไฟฟ้าติดตัวเข้ามาได้ โดยกำหนดระยะเวลาเป็น 2 ระยะคือ ระยะแรก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2024 นักท่องเที่ยวสามารถนำบุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้งติดตัวเข้ามาได้ไม่เกิน 2 ชิ้น อุปกรณ์ไม่เกิน 20 ชิ้น (เช่น ที่ใส่น้ำยา) และน้ำยาไม่เกิน 200 มิลลิลิตร และระยะที่สอง ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 2024 นักท่องเที่ยวสามารถนำบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในปริมาณเล็กน้อย โดยจะต้องเป็นบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับการรักษา บำบัดของนักท่องเที่ยวรายนั้นหรือบุคคลอื่นที่นักท่องเที่ยวให้การดูแลที่เดินทางเข้ามาพร้อมกันทาง เครื่องบินหรือเรือโดยสาร

สำหรับผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในออสเตรเลียเพื่อปกป้องชุมชนของเราจากอันตรายจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและภาวะพึ่งพานิโคติน โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

- บุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ไม่ว่าจะมีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบหรือไม่ก็ตาม สามารถจำหน่ายได้ในร้านขายยาเท่านั้น หากผู้ค้าปลีกที่ไม่ใช่ร้านขายยาจาหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าไม่ว่าประเภทใด ๆ ถือว่ากระทำการดังกล่าวโดยผิดกฎหมาย

- ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2024[59] เป็นต้นไป ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป สามารถซื้อบุหรี่ไฟฟ้าที่มีระดับความเข้มข้นของสารนิโคตินที่ 20 มก./มล. หรือต่ำกว่านี้ได้จากร้านขายยาที่ร่วมโครงการโดยไม่ต้องใช้ใบสั่งยา หากกฎหมายของรัฐและเขตปกครองอนุญาต แต่จะต้องปรึกษาเภสัชกรก่อนซื้อ

- ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จำเป็นต้องใช้ใบสั่งยาในการซื้อบุหรี่ไฟฟ้า หากกฎหมายของรัฐและเขตปกครองอนุญาต เพื่อให้แน่ใจว่า ผู้ซื้อได้รับคำแนะนาและการควบคุมดูแลทางการแพทย์ที่เหมาะสม

- มีเครื่องมือและความช่วยเหลือหลากหลายที่จะช่วยให้คุณเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าถาวร

[59] การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าใน ออสเตรเลีย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2024 เป็นต้นไป สืบค้นจาก https://www.health.gov.au/sites/default/files/2 0 2 4 - 1 2 / changes-to-vaping-in-australia-from-1 - october-2024-fact-sheet-for-people-who-vape_4.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2567

3.3.1 บุหรี่ไฟฟ้าสามารถจำหน่ายได้โดยร้านขายยาเท่านั้น

บุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าทั้งหมดจะจำหน่ายได้ที่ร้านขายยาเท่านั้น เพื่อจุดประสงค์ในการช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่มวนในการเลิกบุหรี่ หรือเพื่อควบคุมภาวะพึ่งพานิโคติน ไม่สามารถซื้อบุหรี่ไฟฟ้าแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งจากร้านขายยาได้ การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าประเภทใดก็ตาม โดยผู้ค้าปลีกรายอื่นใดก็ตาม ซึ่งรวมถึงผู้ค้ายาสูบ ร้านบุหรี่ไฟฟ้า และร้านสะดวกซื้อ ถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

3.3.2 การซื้อบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินโดย<u>ใช้</u>ใบสั่งยา

ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จำเป็นต้องใช้ใบสั่งยาจากแพทย์หรือพยาบาลในการซื้อบุหรี่ไฟฟ้าหากกฎหมายของรัฐและเขตปกครองอนุญาต เพื่อให้แน่ใจว่า ผู้ซื้อได้รับคำแนะนำและการควบคุมดูแลทางการแพทย์ที่เหมาะสม การกำหนดเช่นนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อได้ปรึกษาเรื่องการสูบบุหรี่ไฟฟ้ากับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ และได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์สูงสุดเกี่ยวกับอันตรายต่อสุขภาพและทางเลือกในการเลิกบุหรี่ โปรดตรวจสอบกฎหมายในรัฐหรือเขตปกครองของคุณเกี่ยวกับใบสั่งยา และการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ที่จำเป็นต้องใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีระดับความเข้มข้นของสารนิโคตินสูงกว่า 20 มก./มล. จำเป็นต้องใช้ใบสั่งยา ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอายุเท่าใดก็ตาม

3.3.3 การซื้อบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินโดย<u>ไม่ใช้</u>ใบสั่งยา

ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2024 เป็นต้นไป ผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปสามารถซื้อบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารนิโคตินระดับความเข้มข้น 20 มก./มล. หรือต่ำกว่านี้ได้จากร้านขายยาที่ร่วมโครงการโดยไม่ต้องใช้ใบสั่งยา หากกฎหมายของรัฐและเขตปกครองอนุญาต แต่จะต้องปรึกษาเภสัชกรก่อนซื้อ

ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องรับคำปรึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ปริมาณการสูบและทางเลือกอื่น ๆ ในการเลิกบุหรี่ และ/หรือการควบคุมภาวะพึ่งพานิโคติน นอกจากนี้ ยังต้องแสดงบัตรประจำตัว (เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันอายุเท่านั้น) และในระยะเวลาหนึ่งเดือน จะสามารถซื้อผลิตภัณฑ์ได้ในจานวนที่เพียงพอสำหรับระยะเวลาหนึ่งเดือนเท่านั้น

3.3.4 การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

มีการจำกัดกลิ่นรส ให้มีเพียงรสมิ้นต์ รสเมนทอล และรสยาสูบ อีกทั้ง บุหรี่ไฟฟ้าจะมีบรรจุภัณฑ์ในลักษณะเป็นเวชภัณฑ์ที่ไม่มีการตกแต่ง บุหรี่ไฟฟ้าทั้งหมดที่จำหน่ายในร้านขายยานั้น

ต้องเป็นไปตามมาตรฐานเฉพาะ และต้องมีการแจ้งต่อหน่วยงานกำกับดูแลผลิตภัณฑ์สุขภาพเพื่อการบำบัดรักษา (Therapeutic Goods Administration) ว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นเป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บุหรี่ไฟฟ้ายังคงไม่ใช่การรักษา 'เบื้องต้น' สำหรับการเลิกบุหรี่มวน เนื่องจากหลักฐานเกี่ยวกับประสิทธิผลและความปลอดภัยของบุหรี่ไฟฟ้ายังมีจำกัด

3.3.5 บทลงโทษตามกฎหมาย

การเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในออสเตรเลีย มุ่งปกป้องประชาชนจากอันตรายจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและภาวะพึ่งพานิโคติน กฎหมายดังกล่าวมุ่งปราบปรามการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าเชิงพาณิชย์และที่ผิดกฎหมาย บุคคลทั่วไป ซึ่งรวมถึงผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีบุหรี่ไฟฟ้า/ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าในปริมาณเล็กน้อยไว้ในครอบครองเพื่อใช้ส่วนตัว จะไม่ใช่เป้าหมายการปราบปรามภายใต้การเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังกล่าว

3.4 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์นั้น ได้มีข้อกำหนดมาตรา 16[60] ภายใต้พระราชบัญญัติยาสูบ (การควบคุมการโฆษณาและการขาย) ห้ามมิให้นำเข้าแจกจ่ายขายหรือเสนอขายสิ่งใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับผลิตภัณฑ์ยาสูบที่มีความสามารถในการเป็นรมควันที่อาจนำมาใช้ในลักษณะที่เลียนแบบการสูบบุหรี่หรือบรรจุภัณฑ์ที่คล้ายกับบรรจุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับยาสูบผลิตภัณฑ์ โดยผลิตภัณฑ์เหล่านั้นจะรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท และผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ไม่เผาไหม้ (Heat not burn)

ทางกระทรวงสาธารณสุขประเทศสิงคโปร์[61] ได้ออกมาให้เหตุผลในการสนับสนุนการห้ามนำเข้า จำหน่ายหรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท และผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ไม่เผาไหม้ (Heat not burn) เนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กและเยาวชนที่อาจจะอยากทดลองผลิตภัณฑ์ยาสูบประเภทนี้ และอาจส่งผลให้เกิดการเสพติดในภายหลัง โดยในส่วนของบทลงโทษนั้นผู้ใดที่ถูกตัดสินว่ามีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือทั้งสองอย่าง

---

[60] TOBACCO (CONTROL OF ADVERTISEMENT AND SALE) ACT (CHAPTER 309) (Original Enactment Act 10 of 1993) REVISED EDITION 2011 (15TH JULY 2011), section 16

[61] MINISTRY OF HEALTH SINGAPORE, FAQS ON E-CIGARETTES, VAPORISERS AND HEAT-NOT-BURN TOBACCO PRODUCTS (ออนไลน์) 15 ตุลาคม 2567 แหล่งที่มา http://www.gov.sg/news-highlights/details/faqs-on-e-cigarettes-vaporisers-and-heat-not-burn-tobacco-products

ในความผิดครั้งแรกและปรับไม่เกิน $ 20,000 หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการกระทำที่สองหรือความผิดที่ตามมา

หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบของประเทศสิงคโปร์ คือ Health Sciences Authority (HSA) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสุขภาพ มีภารกิจในการควบคุมผลิตภัณฑ์สุขภาพชนิดต่าง ๆ รวมถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ด้วย และมีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบ HSA ได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเชิงรุก โดยตรวจสอบ เฝ้าระวังการขายบุหรี่ไฟฟ้าและอุปกรณ์อย่างผิดกฎหมาย โดยทำงานร่วมกับหน่วยงานด้านตรวจคนเข้าเมือง (Immigration & Checkpoints Authority) เพื่อที่จะตรวจสอบการลักลอบนาเข้ามาในสิงคโปร์ นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไปสามารถแจ้งข้อมูลเบาะแสการกระทาความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

การกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้า ขาย และครอบครองเพื่อการค้าในประเทศสิงคโปร์นั้น เริ่มจากในปี ค.ศ. 2011 มีการเสนอแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการโฆษณาและการขายยาสูบ ค.ศ. 1993 Tobacco (Control of Advertisements and Sale) Act (Chapter 309) หรือ TCASA ส่งผลทำให้มีการห้ามการนำเข้าหรือขายบุหรี่ไฟฟ้า (electronic smoking devices -ESD) โดยถือว่าเป็น imitation tobacco products ต่อมาในช่วงปี 2017 - 2018 มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีความเข้มงวดมากขึ้น กล่าวคือ กระทรวงสุขภาพของสิงคโปร์ ได้ออกคำสั่งห้ามนำเข้าและขายบุหรี่ไฟฟ้าในสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2018 ส่งผลทำให้มีการห้ามการซื้อขาย การใช้ การครอบครอง หรือการครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อประโยชน์ในทางการค้าของผู้ประกอบการกลายเป็นสิ่งผิดกฎหมายด้วย

สรุปเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการโฆษณาและการขายยาสูบ ค.ศ. 1993 หรือ TCASA มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความผิดที่เหมือนกับผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่น ๆ ดังนี้

(1) ห้ามผู้ใดนำเข้า ขาย จัดจำหน่าย เสนอขาย หรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อจำหน่ายในสิงคโปร์ บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับบุหรี่ไฟฟ้า เช่น ขนมหวานที่มีส่วนผสมของน้ำตาล (confectionery) ผลิตภัณฑ์อาหาร วัตถุที่สามารถใช้สูบได้ ฯลฯ

(2) ห้ามผู้ใดนำเข้า ขาย จัดจำหน่าย เสนอขาย หรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อจำหน่ายในสิงคโปร์ รวมถึงส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้าที่ถือเป็น imitation tobacco products

(3) ห้ามผู้ใดครอบครอง ซื้อ หรือใช้บุหรี่ไฟฟ้า แต่ไม่รวมถึงการครอบครองเพื่อขายในสิงคโปร์

(4) ความผิดเกี่ยวกับการห้ามโฆษณาผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยห้ามบุคคลดำเนินการจัดพิมพ์เผยแพร่ ว่าจ้าง หรืออำนวยความสะดวกในการจัดพิมพ์หรือโฆษณา ในลักษณะดังนี้

(a) การโฆษณาที่มีเนื้อหาโดยตรงหรือโดยอ้อมในการเชิญชวน แนะนา หรือเรียกร้องให้มีการซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภท

(b) การให้บริการสถานที่แก่บุคคล เพื่อให้สามารถเข้าถึงการโฆษณาทางอินเทอร์เน็ตเพื่อซื้อขายผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ

(c) การส่งเสริมหรือชักจูงให้มีการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งทางตรงและทางอ้อม

(d) การกล่าวถึง วาดภาพลายเส้นหรือทาให้ปรากฏภาพผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ หรือรูปภาพที่มีความเชื่อมโยงกับชื่อหรือเครื่องหมายการค้าที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือผลิตภัณฑ์ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ

สำหรับกฎหมายศุลกากรขอประเทศสิงคโปร์นั้น ปรากฏอยู่ในมาตรา 128L Customs Act 1960[62] กำหนดความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนาเข้าของที่มิได้ผ่านด่านศุลกากร โดยกฎหมายจะกำหนดความผิดสำหรับผู้นำเข้า แต่มิได้กำหนดความผิดกรณีการครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าไว้แต่อย่างใด โดยความผิดเกี่ยวกับการครอบครองสินค้า ที่ไม่เสียอากรหรือไม่ผ่านพิธีการศุลกากร จะเป็นกรณีที่เกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าว มิใช่ประชาชนทั่วไป เช่น กรณีสินค้าที่ลักลอบนำเข้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้กระทำผิดจะเสียค่าปรับขั้นต่ำเป็นเงิน 1,000 เหรียญ

---

[62] Customs Act 1960 section 128L

Penalty for various offences

128L. — (1) Any person who is guilty of an offence under section 128(1), 128A(1), 128B(1) or 128C shall be liable on conviction to a fine not exceeding $10,000, or the equivalent of the amount of the customs duty, excise duty or tax payable, whichever is the greater amount, or to imprisonment for a term not exceeding 12 months, or to both.

ซึ่งมีอัตราที่ต่ำกว่าสินค้าทั่วไปชนิดอื่น และในกรณีที่ไม่สามารถประเมินอากรในผลิตภัณฑ์ยาสูบได้ ก็ให้กำหนดค่าปรับขั้นต่ำเป็นเงิน 1,000 เหรียญ สำหรับผู้สูบหรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อใช้ส่วนตัว ไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากรฉบับนี้ แต่จะเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการโฆษณาและการขายยาสูบ ค.ศ. 1993

3.6 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสวีเดน

บุหรี่ไฟฟ้าสามารถขายให้กับทุกคนได้โดยถูกกฎหมาย แต่การขาย E - Liquid สำหรับใช้ในบุหรี่ไฟฟ้านั้นจะต้องขายให้กับบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยบุหรี่ไฟฟ้าถูกควบคุมภายใต้พระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึง ซึ่งกำหนดให้มีการแจ้งเตือนผลิตภัณฑ์ การรายงานประจำปี การติดฉลากคำเตือนบนผลิตภัณฑ์ ขอบเขตของการขายและการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การจำกัดความเสี่ยงต่อสุขภาพที่อาจเป็นผลจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงการปล่อยมลพิษในสภาพแวดล้อม โดยมีการห้ามใช้บุหรี่ไฟฟ้าในที่ร่มและกลางแจ้ง หรือการห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเขตปลอดบุหรี่เช่นเดียวกับบุหรี่ธรรมดาทั่วไป

สำหรับบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารอื่นใด นอกเหนือไปจากสารนิโคติน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักจะไม่ครอบคลุมโดยกฎหมายฉบับนี้ และจะถือว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้กฎหมายอาญาว่าด้วยยาเสพติดหรือการห้ามสินค้าบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น สาร Tetrahydrocannabinol (THC) ที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายอาญาว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือ Cannabidiol (CBD) ที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ยา ทั้งนี้ บุหรี่ไฟฟ้าสามารถวางจำหน่ายในตลาดได้ โดยหน่วยงานกำกับดูแลสามารถออกคำสั่งห้ามจำหน่ายหรือทำการปรับ หากผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

3.7 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศโปรตุเกส

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกกฎหมายในโปรตุเกส โดยสามารถจำหน่ายให้แก่ผู้ที่อายุ 18 ปีขึ้นไป และสามารถเสพที่สาธารณะได้ตามที่กฎหมายอนุญาตเท่านั้น นอกจากนี้ บนซองบรรจุภัณฑ์

ต้องมีฉลากคำเตือนด้านสุขภาพและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณนิโคตินใน E - Liquid ที่บรรจุในบุหรี่ไฟฟ้าอีกด้วย[63]

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมีความพยายามที่จะควบคุมการสูบบุหรี่ทุกชนิด ซึ่งรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้า โดยผ่านร่างกฎหมายฉบับใหม่ที่มีการปรับปรุงด้านการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ ให้ครอบคลุมถึงโรงเรียน มหาวิทยาลัยและโรงพยาบาล รวมถึงเพิ่มมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยกำหนดข้อบังคับด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้มีการจำหน่ายได้ภายในร้านยาสูบ (Tobacconists) ปั๊มน้ำมันและสนามบินเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทยาสูบผ่านเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ รวมถึงห้ามจำหน่ายในสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านอาหาร บาร์ กาสิโน บริเวณจัดการแสดงเทศกาลดนตรี งานแสดงสินค้าและนิทรรศการต่างๆ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2565 รัฐบาลโปรตุเกสยึดมั่นและปฏิบัติตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป (European Directive) ที่กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผลิตละอองไอน้ำเพื่อการสูบ คือ บุหรี่ไฟฟ้าซึ่งมีผลกระทบทางสุขภาพเท่าเทียมกับผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นๆ[64]

3.8 มาตรการทางกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้าสามารถขายและจำหน่ายได้โดยไม่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ได้มีการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จำพวกยาสูบทั้งหมด โดยสภานิติบัญญัติ ได้มีการพิจารณาและมีมติเห็นชอบกับร่างรัฐบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาสูบฉบับใหม่ (Tobacco Product Act – TobPA) ซึ่งคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ภายในปี ค.ศ. 2024 ทั้งนี้ การควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบและข้อบังคับของกฎหมาย (Swiss Federal Act on Foodstuffs and Utility

---

[63] Global State of Tobacco Harm Redution . (17 เมษายน 2566) . Smoking , vaping, HTP, NRT and snus in Portugal. สืบค้น 17 ตุลาคม 2567 จาก http://gsthr.org/countries/profile/prt/#:~:text=Nicotine%20vapes%20(e%2Dcigarettes),of%20nicotine%20they%20can%20contain.

[64] Euronews (15 พฤษภาคม 2566). Portugal declares war on tobacco products by bringing in new restrictions. สืบค้น 17 ตุลาคม 2567 จาก https://www.euronews.com/2023/05/12/Portugal-declares-war-on-tobacco-products-by-bringing-in-new-restrictions

Articles – FSA) ซึ่งทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ทั่วไปที่สามารถโฆษณาจำหน่ายและบริโภคได้อย่างเสรี ปราศจากการควบคุมเท่าที่ควร

แต่ตามกฎหมายฉบับใหม่ กฎระเบียบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจะเข้มงวดขึ้น เช่น การห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าแก่เยาวชนและห้ามโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าบนโปสเตอร์ในโรงภาพยนต์ สนามกีฬา อาคารสาธารณะ และระบบขนส่งสาธารณะ เป็นต้น โดยข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในข้อบังคับภายใต้กฎหมาย TobPA จะใช้กฎระเบียบที่มีความคล้ายคลึงกับกฎหมายยาสูบฉบับเดิม (Swiss Tobacco Ordinance – TobO) [65]

[65] Swiss Regulatory Framework for the Sale of E – Cigarettes (Vapes) Today and Under the New Tobacco Products Act as of 2024. (16 พฤษภาคม 2566) สืบค้น 17 ตุลาคม 2567 จาก https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=0642301d-01c6-4029-ab64-91a9f27575b8

บทที่ 4
การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยกับต่างประเทศ

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์สูบบุหรี่ชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้กลไกทำให้เกิดความร้อนและละอองไอน้ำ โดยบุหรี่ไฟฟ้านั้น แตกต่างจากบุหรี่ธรรมดาทั่วไป เนื่องจากการสูบแต่ละครั้ง จะไม่ทำให้เกิดควันจากกระบวนการเผาไหม้ของมวนบุหรี่และใบยาสูบที่บรรจุอยู่ด้านใน ด้วยเหตุนี้ ผู้สูบจึงไม่ได้รับควันจากการเผาไหม้เหมือนการสูบบุหรี่ธรรมดาทั่วไป ทำให้ลดความเสี่ยงที่จะได้รับสารอันตรายจากการเผาไหม้ เช่น น้ำมันดินหรือทาร์ ซึ่งประกอบไปด้วยสารหลายชนิดเกาะกันเป็นสีน้ำตาล เป็นสาเหตุหลักในการก่อมะเร็งที่ปอด กล่องเสียง หลอดลม หลอดอาหาร ไต กระเพาะปัสสาวะ และอวัยวะอื่น ๆ ในร่างกาย รวมถึงคาร์บอนมอนอกไซด์ ซึ่งเป็นสารพิษที่เป็นปัจจัยหลักในการทำให้เกิดโรคหัวใจ

โดยนักวิจัยบางกลุ่มรายงานว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ได้ เนื่องจากในบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีส่วนประกอบของใบยาสูบ มีเพียงนิโคตินที่เป็นสารเสพติด ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นทางเลือกของผู้ที่เสพติดนิโคตินในการที่จะเลิกสูบบุหรี่

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการอีกกลุ่ม ที่มีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องดังกล่าว โต้แย้งว่าไม่มีหลักฐานทางการวิจัยที่สรุปอย่างชัดเจนว่า บุหรี่ไฟฟ้าช่วยเลิกบุหรี่ได้จริง[66] โดยการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ช่วยลดการสูบบุหรี่ธรรมดาลงเลย รวมถึงทำให้อัตราการสูบบุหรี่โดยรวมทั้งธรรมดาและไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย โดยบุหรี่ไฟฟ้ามีสารนิโคตินไม่ต่างจากการสูบบุหรี่ธรรมดาทั่วไป ซึ่งสารนิโคตินเป็นสารเคมีที่ทำให้เกิดสารเสพติดและส่งผลกระทบรุนแรงต่อสุขภาพ โดยละอองไอน้ำของบุหรี่ไฟฟ้ามีขนาดอนุภาคที่เล็กกว่าบุหรี่ธรรมดาทั่วไป ทำให้ถูกสูดเข้าไปในปอดส่วนลึกได้มากกว่า อนุภาคที่เล็กนี้จะจับเข้ากับเนื้อเยื่อปอดและดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือดได้อย่างรวดเร็วและยากที่กลไกธรรมชาติของร่างกายจะขับออกมาได้ นอกจากนี้ อาจมีการผสมสารเสพติดชนิดอื่นร่วมกับนิโคตินเหลว ทำให้

[66] ศจย. เผยงานวิจัย “บุหรี่ไฟฟ้า” ไม่ช่วยเลิกสูบแบบมวน ซ้ำเลิกยาก จี้ พิจารณารอบคอบ https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28299 (สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2567)

ร่างกายได้รับสารเหล่านั้นไปด้วย รวมถึงสารปรุงแต่งอื่น ๆ ที่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนในด้านความปลอดภัยหรือมาตรฐานการผลิต

ในส่วนของเยาวชน[67]ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ เมื่อได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่สูบบุหรี่ ไม่ว่าจะเริ่มจากชนิดไหน ก็จะมีการแลกเปลี่ยน ทดลองกันภายในกลุ่มจนคุ้นเคยกันทุกรูปแบบ โดยอาจเริ่มต้นทดลองด้วยการใช้บุหรี่ไฟฟ้า จนเกิดอาการเสพติดนิโคตินเหลว และนำไปสู่การสูบบุหรี่ธรรมดาทั่วไปในอนาคตได้ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงควรมีกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง เพราะในทางปฏิบัติการนำพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับกับกรณีบุหรี่ไฟฟ้าค่อนข้างสลับซับซ้อน ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและมิอาจใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับปัจจุบัน ยังไม่มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายที่ใช้สำหรับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า แต่มีการบังคับใช้ประกาศหรือคำสั่งตามขอบเขตของอำนาจของผู้รับผิดชอบในส่วนราชการนั้น ๆ เพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในขอบข่ายอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้และการทำความเข้าใจต่อเนื้อหาของกฎหมาย มีเพียงแค่บทบัญญัติของกฎหมาย คือ ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นประกาศที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าฉบับแรกในประเทศไทยที่เริ่มมีการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

ดังนั้น จากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยและกฎระเบียบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ พบว่า การใช้ การขาย และการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า สามารถจำหน่ายได้ในหลายประเทศ แต่ทุกประเทศที่อนุญาตให้จำหน่ายและนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้านั้น ส่วนใหญ่จะมีกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ที่ค่อนข้างเข้มงวดและป้องกันการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มประชาการที่เปราะบาง เช่น รัฐบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาสูบฉบับใหม่ของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ [68] ที่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่เข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยมีการห้าม

---

[67] องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายสากลของคำว่า "เยาวชน" หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี

[68] (Tobacco Product Act – TobPA) will come into force in Switzerland and will bring comprehensive changes to the regulation of tobacco products, e-cigarettes and similar products. The aim of the new law is to better protect the population from the harmful effects of tobacco and nicotine consumption. The most important changes include a stricter ban on supplying tobacco products to minors, far-reaching advertising restrictions and new reporting obligations for the industry.

ขายบุหรี่ไฟฟ้าแก่เยาวชนและห้ามโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าบนโปสเตอร์ในโรงภาพยนตร์ สนามกีฬา อาคารสาธารณะ และระบบขนส่งสาธารณะ เช่นเดียวกับบุหรี่ธรรมดาทั่วไป

ส่วนประเทศโปรตุเกส ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการปรับปรุงกฎหมายบุหรี่ไฟฟ้าให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยร่างกฎหมายบุหรี่ฉบับใหม่ ได้มีการปรับปรุงให้การกำหนดเขตปลอดบุหรี่ ครอบคลุมถึงโรงเรียน มหาวิทยาลัย และโรงพยาบาล รวมถึงเพิ่มมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยนอกจากไม่อนุญาตให้มีการจำหน่ายแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ยังอนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าได้เฉพาะภายในร้านยาสูบ ปั๊มน้ำมัน และสนามบิน เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทยาสูบโดยตรงหรือผ่านเครื่องจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ รวมถึงในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร บาร์ คาสิโน บริเวณจัดการแสดง เทศกาลดนตรี งานแสดงสินค้า และนิทรรศการต่างๆ ได้อีกต่อไป โดยเป็นการปฏิบัติตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป (European directive)[69] ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า

[69] Tobacco Products Directive (TPD) ซึ่งมีกลไกการปราบปราม การค้าผลิตภัณฑ์ยาสูบผิดกฎหมายนี้ ได้แก่ กลไกติดตามสินค้า (traceability) และกลไกพิสูจน์ตัวตนของสินค้าเพื่อความปลอดภัย ของผู้บริโภค (security features) ซึ่งมีผลใช้บังคับใน 2 ช่วงระยะเวลา ได้แก่ ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2562 และตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2567 ตามแต่ประเภทสินค้า ภายใต้กลไกติดตามสินค้านี้ ผลิตภัณฑ์ยาสูบต้องติดฉลากระบุตัวสินค้าเป็นการเฉพาะ (unique identifier) ซึ่งบรรจุข้อมูลต่าง ๆ เช่น วันที่และสถานที่ผลิต เครื่องจักรที่ใช้ผลิต เวลาที่ผลิต คำอธิบายสินค้า จุดหมายปลายทางสำหรับการค้าปลีก เส้นทางการขนส่ง ฯลฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบการเคลื่อนย้ายของสินค้าตั้งแต่ จากโรงงานไปจนถึงผู้จัดจำหน่าย

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้สรุปมาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศ จึงขอสรุปโดยนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย ตามตารางได้ ดังนี้

ประเทศ	กฎหมาย	การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า	การขายบุหรี่ไฟฟ้า	การควบคุมโฆษณา/ สื่อสารการตลาด
ไทย	กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ/กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค/ กฎหมายศุลกากร	ห้ามนำเข้าทุกชนิด	ห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด	ห้ามทุกกรณี แต่มีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ
แคนาดา	กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า/ กฎหมายศุลกากร/ กฎหมายมลรัฐ	อนุญาตให้นำเข้าได้เฉพาะบุหรี่ไฟฟ้าชนิดมีใบสั่งจ่ายของแพทย์	อนุญาตให้ขายบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด ยกเว้นกฎหมายบางมลรัฐห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าที่เติมกลิ่น รส	ห้ามการโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าที่จะมีลักษณะดึงดูดใจต่อผู้เยาว์/ห้ามการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ
ออสเตรเลีย	กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ/ กฎหมายศุลกากร/ กฎหมายมลรัฐ	ห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าชนิดใช้แล้วทิ้ง (มีผลตั้งแต่ 1 ม.ค. 2567)	อนุญาตให้ขายได้เฉพาะบุหรี่ไฟฟ้าที่แพทย์สั่งจ่าย ผ่านร้านยาเท่านั้น/ ห้ามขายบุหรี่ชนิดใช้แล้วทิ้ง	ห้ามการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การทำการตลาดบุหรี่ไฟฟ้าเหมือนผลิตภัณฑ์ยาสูบทั่วไป
สิงคโปร์	กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการโฆษณา/ กฎหมายศุลกากร	ห้ามนำเข้าทุกชนิด	ห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด	ห้ามทุกกรณี

ประเทศ	กฎหมาย	การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า	การขายบุหรี่ไฟฟ้า	การควบคุมโฆษณา/ สื่อสารการตลาด
อังกฤษ	- กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ	อนุญาตให้นำเข้าได้ แต่กำหนดระยะเวลาให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ต้องแจ้งข้อมูลที่กำหนดล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือนก่อนที่จะทำการนำเข้ามา	- สามารถจำหน่ายได้ที่ร้านค้าซึ่งจดทะเบียนกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น - ห้ามจำหน่ายผ่านเครื่องจำหน่ายอัตโนมัติ	- ต้องมีคำเตือนการใช้งานบนฉลากผลิตภัณฑ์ - มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการโฆษณา โดยห้ามโฆษณาบนสื่อและ สิ่งพิมพ์/ รายการวิทยุกระจายเสียง/การสื่อสารภาพและเสียงในเชิงพาณิชย์บนโทรทัศน์ ช่องทางช็อปปิ้งออนไลน์
สวีเดน	- พระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึง	อนุญาตให้นำเข้าได้	สามารถขายให้กับทุกคนได้โดยถูกกฎหมาย แต่จะต้องจำหน่ายให้กับบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป	ต้องมีการแจ้งเตือนผลิตภัณฑ์/รายงานประจำปี/ติดฉลากคำเตือนบนผลิตภัณฑ์ / กำหนดขอบเขตของการขายและการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า
โปรตุเกส	- ข้อบังคับด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้มีการจำหน่ายได้ภายในร้านยาสูบ (Tobacconists)	อนุญาตให้นำเข้าได้	สามารถขายให้กับทุกคนได้โดยถูกกฎหมาย แต่จะต้องขายให้กับบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป	บนซองบรรจุภัณฑ์ต้องมีฉลากคำเตือนด้านสุขภาพและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณนิโคตินใน E - Liquid ที่บรรจุในบุหรี่ไฟฟ้าอีกด้วย

ประเทศ	กฎหมาย	การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า	การขายบุหรี่ไฟฟ้า	การควบคุมโฆษณา/ สื่อสารการตลาด
สวิตเซอร์แลนด์	- ผลิตภัณฑ์ยาสูบฉบับใหม่ (Tobacco Product Act – TobPA)	สามารถขายและจำหน่ายได้โดยไม่ผิดกฎหมาย	- ห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าแก่เยาวชน	- ห้ามโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าบนโปสเตอร์ในโรงภาพยนต์ สนามกีฬา อาคารสาธารณะ และระบบขนส่งสาธารณะ

4.2 แนวทางการกำกับดูแลที่เหมาะสมกับประเทศไทย

เมื่อศึกษาถึงแนวทางการกำกับดูแลกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ยังไม่มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายที่ใช้สำหรับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง โดยมีการบังคับใช้ประกาศหรือคำสั่งตามขอบเขตของอำนาจของผู้รับผิดชอบในส่วนราชการนั้น ๆ เพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในขอบข่ายอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้และการทำความเข้าใจต่อเนื้อหาของกฎหมาย ดังเช่น ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 เป็นประกาศที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าฉบับแรก โดยประกาศดังกล่าว ได้มีการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงน้ำยาและสารหรือสารสกัดที่ใช้เพื่อเป็นแหล่งกำเนิดควันหรือละอองไอน้ำประกอบการสูบเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร หากผู้ใดนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าหรือน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจะต้องรับผิดตาม พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 20[70] ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเป็นเงิน 5 เท่าของสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกหรือ ทั้งจำทั้งปรับกับให้ริบสินค้ารวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกสินค้าซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดรวมทั้งพาหนะที่ใช้ลากจูง พาหนะบรรทุกสินค้านั้นเสีย

จนกระทั่ง ต่อมา คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีการบัญญัติ “คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม ห้ามให้ผู้ใดขาย ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้บริการ หรือจัดหาบุหรี่ไฟฟ้าให้ ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนดังกล่าว โดยผู้ใดฝ่าฝืนขายบุหรี่ไฟฟ้าจะต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2556 มาตรา 56 ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีที่ผู้นำเข้าและผู้ขายเป็นคนเดียวกัน จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

---

[70] พระราชบัญญัติการส่งออกไปและนำเข้ามาในราชอาณาจักร 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม, มาตรา 20 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 74 (9 พฤษภาคม 2522) : น.6.

พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออกสินค้าทุกประเภท โดยกฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับกรณีของบุหรี่ไฟฟ้า เพราะบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการสูบในท้องตลาด เป็นสินค้าที่ต้องอาศัยการนำเข้าจากต่างประเทศ จึงทำให้บุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าถูกประกาศเป็นสินค้าต้องห้าม นำเข้ามาในราชอาณาจักร จึงเป็นเหตุให้มีการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาโดยไม่ผ่านพิธีการศุลกากร หรือกระบวนการทางศุลกากร ซึ่งมาตรา 242 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร กำหนดให้การนำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งของที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีการทางศุลกากร หรือเคลื่อนย้ายออกไปจากยานพาหนะ คลังสินค้า โรงพักสินค้า ท่าเรือรับอนุญาต หรือเขตปลอดอากร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานศุลกากร เป็นความผิด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเป็นเงิน 4 เท่าของราคา ซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

นอกจากนี้ มาตรา 246 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560[71] ยังได้กำหนดให้ผู้ใดซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยกระทำการใดซึ่งของอันตนพึงรู้ว่าเป็นความผิดตามมาตรา 242 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเป็นเงิน 4 เท่าของราคา ซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วหรือทั้งจำ ทั้งปรับ โดยความผิดตามมาตรา 246 เป็นการดำเนินการกับผู้ร่วมกระทำความผิดตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ได้แก่ ผู้ขาย ผู้ซื้อ ตลอดจนผู้ครอบครองหรือได้รับมา โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าการได้มาซึ่งบุหรี่ไฟฟ้านั้น เป็นการได้มาด้วยวิธีการใด เสียค่าตอบแทนหรือไม่ เพียงแค่ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าก็ถือว่าเป็นความผิดแล้ว ซึ่งพนักงานสอบสวนจะตั้งข้อกล่าวหาแก่ผู้มีบุหรี่ไฟฟ้าในครอบครอง เมื่อถูกตรวจค้นตามด่านกวดขันวินัยจราจรหรือด่านตรวจยาเสพติด

สรุปในทางปฏิบัติ จากการศึกษาของผู้เขียน พบว่า ปัญหาว่ามีการนำพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับกับกรณีบุหรี่ไฟฟ้าค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการดูแลการขายและประชาสัมพันธ์โฆษณาและคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ เมื่อบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาไฟฟ้าเป็นของที่ต้องห้ามนำเข้า และห้ามขาย ตามประกาศ

---

71 พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560, มาตรา 246 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 53 ก (17 พฤษภาคม 2560) : น.75.

กระทรวงพาณิชย์ และคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่แล้ว การนำพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับกับบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า จึงมีความสลับซับซ้อน ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและอาจใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง อัตราโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้กำหนดบทลงโทษที่สูงกว่าพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

ดังนั้น เมื่อศึกษาแนวทางการกำกับดูแลบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยและจากการศึกษาถึงแนวทางการกำกับดูแลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางการกำกับดูแลบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย คือ มีกฎหมายที่ควบคุมที่ชัดเจนจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจน และเป็นหมวดหมู่ โดยเห็นควรจัดให้มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายแบบเบ็ดเสร็จ โดยรวมหลักการและมาตรการควบคุมทุกมิติไว้ในกฎหมายฉบับ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของสังคมในหลายมิติ ดังนี้

ด้านสุขภาพ

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายห้ามนำเข้า และห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า อันเป็นการยกระดับการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชนจากพิษภัยที่เกิดขึ้นจากการสูบและได้รับสารเสพติดรุนแรงและทำลายสุขภาพจากบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อน

2. ลดความชุกของการเกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อน รัฐจึงต้องกำหนดนโยบายด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตคนไทย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยต้องมาก่อน safety first

3. ลดความเสี่ยงในการเกิดโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ โรคไม่ติดต่อ และภัยสุขภาพที่มีสาเหตุมาจากการสูบ การได้รับสารเสพติดและการทำลายสุขภาพจากบุหรี่ไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อน

4. ลดอัตราการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะนักสูบหน้าใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

5. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของปประชาชน ซึ่งปัจจุบันมีการใช้กันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนั้น การกำหนดแนวทางมาตรการด้านกฎหมายเพื่อควบคุมกำกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ด้านเศรษฐกิจ

1. ลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาประชาชนที่ป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อน ย่อมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของประชาชนในภาพรวม

สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลของภาควิชาระบาดวิทยาคลินิกและชีวสถิติ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน ร่วมกับศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ประเมินต้นทุนทางตรงค่ารักษาพยาบาลจากบุหรี่ไฟฟ้า เบื้องต้น ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งประมาณจากความชุกของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.21 % (จากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ของคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2565 ภายใต้โครงการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปลอดบุหรี่ของมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (ฐานข้อมูล อปท.)) โดยคำนึงถึงความเสี่ยงของการสูบบุหรี่ไฟฟ้ากับ 4 โรค ได้แก่ โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (Chronic Obstructive Pulmonary disease: COPD) โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) โรคหัวใจขาดเลือด (Ischemic Heart Disease: IHD) และโรคหืด (Asthma) พบว่า ต้นทุนทางตรงค่ารักษาพยาบาลจากบุหรี่ไฟฟ้ามีมูลค่าประมาณ 259 ล้านบาท ทั้งนี้ ผลการศึกษาเป็นเพียงต้นทุนทางตรงจากค่ารักษาพยาบาลเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมถึงต้นทุนทางอ้อมจากการขาดงานเพื่อมารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล และต้นทุนทางอ้อมจากการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ดังนั้น หากมีการศึกษาเพื่อพิจารณาถึงผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าต่อเศรษฐกิจอย่างครอบคลุม และรอบด้าน เมื่อเทียบกับรายได้จากภาษียาสูบ ความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจะมีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับ[72]

---

72 ภาควิชาระบาดวิทยาคลินิกและชีวสถิติ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ข้อมูลค่าใช้จ่ายการประเมินต้นทุนทางตรงค่ารักษาพยาบาลจากบุหรี่ไฟฟ้าเบื้องต้น. 2567.)

2. ประชาชนลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและฟุ่มเฟือย

3. ลดปัญหาทุจริตของเจ้าหน้าที่

ด้านสังคม

1. สามารถจำกัดการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าหรือผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อนเป็นสินค้าที่เสพติดและทำลายสุขภาพ

2. ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบให้ความร้อนเป็นสารเสพติดและเป็นช่องทางนำไปสู่การใช้สารเสพติดอื่น ๆ ซึ่งช่วยลดปัญหาสังคมที่จะเป็นผลพวงตามมาในอนาคต

3. ส่งผลดีต่อการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในภาพรวมของประเทศ

4. หากมีการบังคับใช้กฎหมายและปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้าที่เข้มงวด และต่อเนื่องจะทำให้การลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์ยาสูบแบบให้ความร้อนลดลง รวมถึงเป็นการป้องกันช่องทางแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยการทุจริตคอร์รัปชัน การรีดไถประชาชนที่ฝ่าฝืนกฎหมายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5. ไม่ต้องลงทุนจำนวนมากเพื่อก่อตั้งหน่วยงานในการจัดซื้อเครื่องมือพิเศษและพัฒนาบุคลากรในการตรวจสอบมาตรฐาน

6. ลดโอกาสการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้มากที่สุด โดยจากงานวิจัยพบว่า เยาวชนในประเทศที่มีการห้ามซื้อขายหรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าตามกฎหมาย มีโอกาสที่จะกลายเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า น้อยกว่าเยาวชนในกลุ่มประเทศที่เปิดให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย มีประเด็นซึ่งเกี่ยวข้องทั้งในด้านการควบคุมหรือการจัดการปัญหาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ทั้งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ในหลายมิติ ได้แก่ ปัญหาการใช้และการตีความกฎหมาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาการโฆษณาหรือชักจูงทางออนไลน์ ปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ที่บิดเบือนแก่ประชาชน รวมถึงกระแสนิยมของเยาวชนนักศึกษาบางกลุ่มที่ทำตามเพื่อน จนถึงขั้นเสพติดนิโคตินหรือหันไปสูบบุหรี่ซิกาแรตร่วมด้วย โดยไม่คำนึงถึงผลเสียต่อสุขภาพในระยะสั้นและระยะยาว ดังนั้น จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะสามารถสรุปได้ตามบทสรุป 5.1 และข้อเสนอแนะตามข้อ 5.2 ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้ามีการนำเข้าอย่างผิดกฎหมาย และมีการจำหน่ายผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมถึงผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทั้งที่เป็นสินค้าผิดกฎหมาย อันเกิดจากความล่าช้าและไม่แน่ชัดของมาตรการทางกฎหมายส่งผลให้เกิดการลักลอบนำเข้ามาจำหน่าย ครอบครอง และทำให้ยากต่อการควบคุมการใช้งานในกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยในอีกทางหนึ่ง แต่การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้ายังมีปัญหาในการตีความกฎหมาย หากในอนาคตมีการเสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงควรเสนอกฎหมายให้มีความชัดเจนในการบังคับใช้ อย่างเช่น กฎหมายที่บังตับใช้กับการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อป้องกันปัญหาในการตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงควรหามาตรการด้านกฎหมายในการควบคุมกำกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของประเทศไทย รวมทั้งพิจารณาหาแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายให้ได้ผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง ชัดเจน และเป็นรูปธรรมต่อไป โดยจากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษา พบว่ามีประเด็นหลัก ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหา มีดังนี้

1. ปัญหาการที่ไม่มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายที่ใช้สำหรับการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง จึงมีการบังคับใช้ประกาศหรือคำสั่งตามขอบเขตของอำนาจผู้รับผิดชอบส่วนราชการนั้น ๆ เพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในขอบข่ายอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้และการทำความเข้าใจต่อเนื้อหาของกฎหมาย ทั้งประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือด้วยบารากู่น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 และ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 โดยในทางปฏิบัติพบปัญหาว่า มีการนำพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับกับกรณีบุหรี่ไฟฟ้าค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการดูแลการขายและประชาสัมพันธ์โฆษณาและคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ เมื่อบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นของที่ต้องห้ามนำเข้า และห้ามขายตามประกาศกระทรวงพาณิชย์และคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่แล้ว การนำพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มาใช้บังคับกับบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจึงมีความสลับซับซ้อน ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและอาจใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง อัตราโทษของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้กำหนดบทลงโทษที่สูงกว่าพระราชบัญญัติยาสูบ

2. ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้า

โดยร้านค้าที่เปิดขายบุหรี่ไฟฟ้า ในเบื้องต้นจะเป็นร้านค้าปลีกและพัฒนาเป็นร้านขายส่ง มีการจัดทำแบรนด์เป็นของร้านเอง เน้นการขายในลักษณะออนไลน์และหน้าร้าน การนำเข้ามาจะเป็นการสั่งมาจากประเทศจีนโดยตรง ซึ่งในช่วงแรก ๆ ยังไม่มีกฎหมายมาบังคับใช้โดยตรง จึงได้กำไรเป็นจำนวนมาก กลุ่มลูกค้ามีหลายกลุ่มทั้งประชาชนทั่วไป เด็กและเยาวชน แต่ช่วงระยะหลังเมื่อมีกฎหมายมาบังคับใช้ก็ทำให้ยอดจำหน่ายมีการลดลงเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการติดสินบนกับเจ้าหน้าที่รัฐ

3. ปัญหากลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

ปัจจุบันมีการเปิดร้านจำหน่ายทั้งแบบตั้งร้านและแบบออนไลน์เป็นจำนวนมาก เป็นลักษณะการลักลอบจำหน่าย เมื่อมีการตรวจพบก็ทำการจับกุม ตามนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนการขายแบบออนไลน์มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ไปดำเนินการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีร้านค้าจำหน่ายเป็นจำนวนมาก จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละพื้นที่กำกับดูแลเป็นหลักด้วย อีกทั้ง ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นสิ่งผิดกฎหมายและผู้มีหน้าที่ในการจับกุม มิใช่เฉพาะเจ้าหน้าที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงอย่างเดียว จะมีเจ้าหน้าฝ่ายปกครอง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) กรมศุลกากร ร่วมด้วย

และเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีจำนวนจำกัด แต่ด้วยภาระหน้าที่มีจำนวนมากส่งผลให้การลงพื้นที่ในต่างจังหวัดมีเวลาจำกัด และเลือกลงพื้นที่ไปตรวจค้นเฉพาะผู้จำหน่วยรายใหญ่ ๆ ส่วนร้านค้าเล็ก ๆ ที่เปิดจำหน่าย เมื่อทราบว่ามีการร้องเรียนก็จะปิดหน้าร้านหรือย้ายร้านไปเปิดที่ใหม่ประกอบกับกลุ่มร้านค้าดังกล่าวมีผู้มีอิทธิพลในพื้นที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งบางครั้งเป็นปัญหาในการจับกุม

ส่วนการจับกุมผู้จำหน่ายรายใหญ่จะต้องใช้เวลาในการตรวจสอบ สืบหาข้อมูลเป็นเวลานาน เพื่อให้ได้หลักฐานที่ชัดเจน และการจับกุมผู้ค้าแบบออนไลน์จะจับกุมได้ยาก เนื่องจากบางแพลตฟอร์มไม่ได้โพสต์ว่าจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยตรง แต่แอบแฝงกับสินค้าอื่น หรือใช้ชื่อสินค้าอีกแบบเพื่อหลีกเลี่ยงในการตรวจสอบ การจับกุมของกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ การลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าจะมาจากช่องทางของกรมศุลกากร ไม่ว่าจะเป็นทางเรือ ทางรถหรือช่องทางธรรมชาติ จากการตรวจสอบพบการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ารายใหญ่ ๆ จะนำเข้าผ่านทางเรือ การสำแดงอาจจะสำแดงเป็นสินค้าอื่น ๆ หรือการขอยกเว้นการเปิดตรวจ ซึ่งบางกรณีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบก็พอจะทราบข้อมูล เพียงแต่ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนในการจับกุม อีกทั้งกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค จะเน้นดำเนินการตรวจสอบสินค้าที่นำเข้ามาเรียบร้อยแล้ว ไม่ได้มีหน้าที่ไปสกัดกั้นหรือป้องปรามตั้งแต่ต้น ส่งผลให้ปัจจุบันการเข้าไปดำเนินการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของเจ้าหน้าที่รัฐถือเป็นเรื่องลำบาก เนื่องจากมีผู้จำหน่าย ผู้สูบจำนวนมาก

4. ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วน

เจ้าหน้าที่บางรายปล่อยปละละเลย ให้มีการนำเข้า จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เพราะได้รับผลประโยชน์จากผู้นำเข้าหรือผู้ขาย ทำให้พบการวางจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าพร้อมอุปกรณ์ตามตลาดนัดหรือแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป เช่น ย่านคลองถม จตุจักร ถนนข้าวสาร สาเหตุอาจเกิดจากมีเจ้าหน้าที่บางรายที่รับส่วยหรือเงินสินบนจากผู้ขายหรือผู้มีอิทธิพล

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ เพื่อที่จะทำให้การแก้ไขกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันมีหลายฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดให้บารากู่และบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า บารากู่ บารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือตัวยาบารากู่ น้ำยาสำหรับเติมบารากู่ไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น เพื่อยกระดับการบังคับใช้กฎหมาย ตลอดจนปิดช่องว่างการบังคับใช้กฎหมาย จึงเห็นควรจัดให้มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติขึ้นใหม่ เพื่อกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายแบบเบ็ดเสร็จ โดยรวมหลักการและมาตรการควบคุมทุกมิติไว้ในกฎหมายฉบับดังกล่าว อาทิ การห้ามการผลิต การนำเข้า การจำหน่าย การโฆษณา การสื่อสารการตลาด การโฆษณาชวนเชื่อ การครอบครอง การสูบ เป็นต้น

2. หากมีการแก้กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าควรมีความกระชับ ชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น เห็นว่า แนวทางการจับกุมและการดำเนินคดีเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดฐานครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าต้องเป็นไปตามพฤติการณ์และพยานหลักฐานในแต่ละคดีประกอบกับบทกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าควรเป็นไปตามหลักอาชญวิทยา และเมื่อมีการออกกฎหมายห้ามบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเด็ดขาดแล้ว ควรมีเจ้าหน้าที่ตำรวจควรจัดให้มีบุคลากรเพียงพอในการจับกุมและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และบูรณาการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ กฎ ระเบียบและข้อกฎหมายต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ได้รับทราบผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับสุขภาพในอนาคต มีการรณรงค์ไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงบุหรี่ รวมทั้งควรมีการเสนอแก้ไขกฎหมายให้มีการควบคุม อย่างเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย

4. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพของบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงพิษภัยและผลกระทบต่อสุขภาพในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันตรวจสอบการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าที่ผิดกฎหมายจากต่างประเทศ เพื่อป้องกันการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างแพร่หลายในประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน

5. กรณีการพบเห็นการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการเรียกร้องผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ควรต้องมีการดำเนินการทางวินัยและโทษทางอาญาขั้นเด็ดขาด

6. กรณีที่พบเด็กและเยาวขน กระทำความผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ควรนำผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนมารับทรายข้อกล่าวหาด้วย เช่นเดียวกันกับ กรณีเด็กและเยาวชนกลุ่มขี่รถจักรยานยนต์แข่งกันบนถนน

บรรณานุกรม

เอกสารภาษาไทย

สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข และศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ มหาวิทยาลัยมหิดล (ศจย.) รายงานสรุปสถานการณ์เฝ้าระวังเพื่อควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย 2559 กรกฎาคม 2559. พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

ฉัตรสุมน พฤฒิภิญโญ, วศิน พิพัฒนฉัตร และ Stephen Harmann. ภัยร้าย ซ่อนเร้น บุหรี่ไฟฟ้า. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.), 2562.

นิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. บุหรี่ไฟฟ้า. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.), 2555.

บทความในวารสาร

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.). สถานการณ์ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า: ก้าวทันวิจัยกับ ศจย ปีที่ 14 ฉบับที่ 1. 2565;หน้า 24 - 25.

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.). บุหรี่-บุหรี่ไฟฟ้า ต้นทางสู่ยาเสพติด: ก้าวทันวิจัยกับ ศจย ปีที่ 15 ฉบับที่ 2. 2566. หน้า 18

จารุวรรณ เกษมทรัพย. “บุหรี่ไฟฟ้าในมิติของสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย กฎหมายและเศรษฐกิจในประเทศไทย”. วารสารเกษมบัณฑิต เล่ม 2. ปีที่ 19. (ก.ค.–ธ.ค. 2561) : 92-104.

เอกสารอื่น ๆ

iLaw (Producer). (2565, เมษายน 19). ไล่เรียงกฎหมายเกี่ยวกับ ‘บุหรี่ไฟฟ้า’ สำหรับคน (แอบ) สูบ. *https://ilaw.or.th*. Retrieved from https://ilaw.or.th/node/6124

World Health Organization (Producer). (2022, May 25). Tobacco: E-cigarettes. *https://www.who.int*. Retrieved from https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/tobacco-e-cigarettes

Department of Foreign Affairs and Trade [Australian Government]. (2023). Political Economy Analysis and Adaptive Management Good Practice Note. *https://www.dfat.gov.au*. Retrieved from https://www.dfat.gov.au/publications/corporate/political-economy-analysis-and-adaptive-management-good-practice-note

Hfocus (Producer). (2565, เมษายน 24). “อนุทิน” ยัน สธ. ไม่หนุน บุหรี่ไฟฟ้าเป็นเรื่องถูกกฎหมายแน่นอน. *https://www.hfocus.org*. Retrieved from https://www.hfocus.org/content/2022/04/24965

มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. “อเมริกันตายแล้ว 7 เพราะบุหรี่ไฟฟ้า ย้ำรัฐบาลไทยมาถูกทางแล้วที่ห้ามขาย.” http://www.ashthailand.or.th/th/news_page.php?id=1420, 19 กันยายน 2562.

Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Economic Trends in Tobacco.

Smoking & Tobacco Use [Internet]. Available from:

https://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/fact_sheets/economics/econ_facts/index.htm

ผู้จัดการออนไลน์. ““เครือข่ายบุหรี่ไฟฟ้า” จี้ พณ.ใช้มาตรการ “ควบคุม” แทน “แบน” หลังผู้สูบใช้ร่วมสารกัญชาจนเกิดโรคปอด.” https://mgronline.com/politics/detail/9620000113682, 27 พฤศจิกายน 2562.

กรมศุลกากร [รายงานโดย Thai PBS] (Producer). (2566, กุมภาพันธ์ 2). พบลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เท่าตัว. *www.thaipbs.or.th*. Retrieved from https://www.thaipbs.or.th/news/clip/169511

ผศ.ดร.ศรีรัช ลาภใหญ่ (Producer). (2565, พฤษภาคม 6). ห่วงเยาวชนไทยเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย หลังพบขายบุหรี่ ไฟฟ้าในสังคมออนไลน์จำนวนมาก. *https://nuradio.nu.ac.th/*. Retrieved from https://nuradio.nu.ac.th/?p=4706

THAI VAPE SHOP. “บุหรี่ไฟฟ้าคืออะไร?.” https://thaivapeshop.com/blogs/vaping-101/what-is-ecig, 20 ธันวาคม 2561.

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) และมหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). รายงานสถานการณ์การ บริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2562. *www.trc.or.th*. Retrieved from https://www.trc.or.th/th/attachments/article/527/รายงานสถานการณ์%20การบริโภคยาสูบของประเทศไทย%20พ.ศ.2562.pdf